

ТОРА ОР • ПАРШІ МІКЕЦ • МААМАР 1

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם וגו'

«І сталося наприкінці двох
років днів, і фараонові снилося»

Любов до Б-га, пробуджена в молитві, триває лише тоді,
коли її утримують у посудинах Тори й спрямовують до мети
Б-га — створення оселі серед нижніх світів (діра бетактонім);
молитва, що шукає власних переживань, забуває про
«Йосефа», і її світло згасає, наче сон фараона.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/1/

ГОЛОВНА ДУМКА

Любов до Б-га, пробуджена в молитві, триває лише тоді, коли її утримують у посудинах Тори й спрямовують до мети Б-га — створення оселі серед нижніх світів (діра бетактонім); молитва, що шукає власних переживань, забуває про «Йосефа», і її світло згасає, наче сон фараона.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар прочитує розповідь про головного виночерпія та фараона як карту Б-жественної душі. У розумі душі є вода (споглядання величі Б-га), а в серці — вогонь (палаюча спрага за Ним); їх поєднує трахея (кане) — голос і літери Тори та молитви. Це і є святий «головний виночерпій». У його сні виноградна лоза — це громада Ізраїлю, грона винограду — душі, а їхнє вино — прихована любов до Б-га, що виявляється лише тоді, коли її «відтискає» смирення, і підноситься в молитві до святого фараона — розкриття Б-га. Той, хто згрішив, не може досягти цього радісного вина; для нього є сп'янювальне вино гіркоти, яке, подібно до справді праведних у Зогарі, котрі щодня думають про відхід із цього світу, допомагає забути про мирські турботи й молитися з глибини серця. Обидва вина потрібно «сховати» в Письмовій та Усній Торі — заради Б-га. Коли виночерпій забуває про Йосефа — про цю мету, — Тора «закінчується», а молитва стає сном, який поглинають худі корови.

ПЛАН

- 1 Забуття виночерпія та святі відповідники** ¶11
Маамар «Мікец» продовжує тему забуття виночерпієм Йосефа; у фараона й виночерпія є святі відповідники.
- 2 Вода, вогонь і трахея** ¶12–7
Чотири стихії в тілі та Б-жественній душі: споглядання розуму, вогненна любов серця й трахея — голос і літери Тори, що поєднують їх; це святий головний виночерпій.
- 3 Сон виночерпія: вино, що звеселяє** ¶18–12
Виноградна лоза — це Ізраїль, грона винограду — душі, а вино — прихована любов, що вивільняється через смирення й голосом молитви підноситься до святого фараона — розкриття Б-га.
- 4 Сп'янювальне вино гіркоти** ¶13–15
Той, хто згрішив, не може досягти радості в молитві; йому радять вино, що затьмарює розум, — щиро прийняти чотири смертні кари.

5 Справді праведні та вогняна ріка ¶16–17

Справді праведні у Зогарі думають про відхід із цього світу, щоб забути про мирські справи й приліпитися до Б-га; нижня вогняна ріка — це осад любові ангелів.

6 Гіркота, що стає молитвою ¶18–20

Роздумуючи про своє падіння, людина відчуває гіркоту, забуває про свої справи й промовляє «Благословенний Ти» від серця, попередньо упокоривши себе.

7 Приховування світла в Торі: рівень Йосефа ¶21–22

Світло обох вин треба зберігати в Письмовій та Усній Торі — чаші, — і спрямовувати до насолоди Б-га: створення оселі внизу.

8 Забуття Йосефа та сон фараона ¶23–25

Молитва заради себе забуває Йосефа; Тора закінчується, молитва стає сном, а худі корови поглинають добрі переживання, тоді як рівень Йосефа залишається недоторканим.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Стихія води в розумі יסוד המים שבמוח

Споглядання величі Б-га — того, як усе є ніщо перед Ним; воно спускається, наче вода, й притягує світло Б-га вниз через Тору та міцвот.

Стихія вогню в серці יסוד האש שבלב

Палаюча спрага за Б-гом, породжена цим спогляданням: любов, що здіймається, наче полум'я, і прагне залишити цей світ.

Трахея (кане), святий головний виночерпій קנה, שר המשקים

Голос і літери Торі та молитви, що поєднують воду розуму з вогнем серця й несуть любов душі вгору.

Вино, що звеселяє יין המשמח

Прихована любов до Б-га, успадкована від праотців; праведні виявляють її з радістю в молитві, коли смирення допомагає її відтиснути.

Сп'янювальне вино יין המשכר

Гіркота через віддаленість від Б-га, що допомагає людині забути про мирські турботи й щиро молитися; це шлях для того, хто згрішив.

Фараон у святості פרעה בקדושה

Розкриття Б-га; слово «фараон» пов'язане з пера — розкриттям, якому присвячується любов молитви.

Йосеф יוסף

Служіння, що «додає» насолоду й задоволення перед Б-гом, спрямоване на створення для Нього оселі серед нижніх світів; воно утримує Його світло в літерах Торі.

РОЗДІЛ 1 • 11

Забуття виночерпії та святі відповідники

1 ויהי מקץ^{1,2} שנתים ימים ופרעה חולם וגו'. הנה פ' זו מחוברת לפרשה שלפניה ולא זכר שר המשקים³ את יוסף וגו'.

«I сталося наприкінці двох років днів, і фараонові снилося...» тощо. Цей розділ пов'язаний із попереднім розділом: «Та старший виночерпій не згадав Йосефа...» тощо.

Маамар починається першим віршем розділу Мікец, де фараон бачить сни через два роки після того, як старшого виночерпії звільнили з в'язниці. Алтер Ребе зауважує, що цей вірш безпосередньо йде за останнім віршем попереднього розділу, де виночерпій забув про Йосефа, тож ці два вірші слід читати разом; слова «два роки днів» (шнатаім ямім) згодом будуть прочитані як Тора. Згідно з приміткою Kehot, маамар був виголошений у шабат Хануки 5557 року (1796), а короткий маамар Алтера Ребе (Maamarei Admur HaZaken HaKetzarim, p. 20) є своєрідним поясненням до нього.

כי מפני⁴ שלא זכר נתהוה ויהי מקץ. וביאור הענין כי כמו שיש פרעה ושר המשקים בקליפה כך זלעזיז [זה לעומת זה] עשה אלקים⁵ שכמו"כ [שכמו כן]⁶ בסט' [בסטרא] דקדושה יש ג"כ בחי' אלו:

Бо через те, що він не згадав, настало «I сталося наприкінці...». Пояснення цього таке: як в оболонці (кліпі) є фараон і старший виночерпій, так і «Б-г створив одне навпроти іншого», тож і на боці святості є також такі рівні.

Забуття виночерпії спричинило те, що минули ще два роки — той «кінець», із якого починається розділ Мікец. Алтер Ребе прочитає цю розповідь як карту душі: кожна сила в кліпі (сфері, що приховує Б-га) має відповідник у святості, тож існують також святий «фараон» і святий «старший виночерпій».

РОЗДІЛ 2 • 12-7

Вода, вогонь і трахея

2 והנה יש די יסודות בנפש האדם ארמ"ע [אש רוח מים עפר].⁸ יסוד האש משכנו בלב. ומקור הליחות⁹ מהמוח ששם הוא משכן יסוד המים. והריאה שואבת כל מיני משקה¹⁰ וליחות מהמוח ע"י הקנה לקרר את חום הלב.¹¹

Тепер: у людській душі є чотири елементи — вогонь, повітря, вода й земля. Елемент вогню перебуває в серці. Джерело вологи — мозок, адже саме там перебуває елемент води. Легені вбирають із мозку через трахею всіляке пиття та вологу, щоб охолоджувати жар серця.

Альтер Ребе починає з фізіологічних уявлень свого часу: тіло складається з чотирьох елементів, причому вогонь міститься в серці, а вода — у мозку. Через трахею легені вбирають вологу з мозку, щоб охолоджувати жар серця; ця фізична картина стане моделлю для Б-жественної душі (нефеш елокіс). У «Лікутей Тора», у розділі «Емор», Альтер Ребе застосовує ті самі елементи до Б-жественної душі й додає, що в кожній людині вони поєднані по-різному: в одних б-жественний вогонь горить відкрито, в інших це прихована іскра, яку можна роздмухати до полум'я.

3 וכך בנפש¹² אלקית יסוד המים במוח¹³ היא בחי' חכמה ודעת בעבודת¹⁴ ה' במוחו ובמחשבתו.

Так само й у Б-жественній душі (нефеш елокіс): стихія води в мозку — це рівень мудрості (Хохма) і знання (Даат) у служінні Б-гу, у розумі й думках людини.

У нефеш елокіс «вода в мозку» — це Хохма і Даат, застосовані до служіння Б-гу: глибокі роздуми про Нього. Це відповідник у душі тієї вологи, що міститься в мозку.

ואף כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל.¹⁵ הלא כתיב נודע בשערים בעלה¹⁶ כל חד לפום שיעורא דיליה.^{17, 18, 19}

І хоча «жодна думка не може досягнути Його зовсім», чи ж не написано: «Її чоловік пізнається біля воріт (шаарім)» — кожен відповідно до власної міри (шіур)?

Можна заперечити: якщо жодна думка зовсім не може досягнути Б-га, то про що ж тоді розмірковувати? Відповідь дає тлумачення Зогару слів «Її чоловік пізнається біля воріт (шаарім)» — ніби йдеться про шіур, тобто «міру»: Б-г пізнається кожній людині відповідно до міри її власного розуміння. У «Лікутей Тора», у розділі «Бемідбар», Алтер Ребе пояснює, що слова «жодна думка не може досягнути Його» стосуються самої Його сутності, тоді як кожен може розмірковувати про те, як Він творить і підтримує всі світи.

4 והיינו ההתבוננות בבחי' 20 התפשטות גדולתו ית' למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית

Отже, це споглядання аспекту (бхіні) поширення Його величі (благословенний Він) — згори без кінця, а знизу без меж.

Йдеться про споглядання того, як велич Б-га поширюється без кінця згори й знизу. Це «вода» розуму, описана в попередньому абзаці.

אין עוד מלבדו 21 כי ברוח פיו כל צבאם 22 וכולא קמיי [קמיה] כלא חשיב. 23 וכמו למשל דבורו של אדם שהוא בטל אליו ונחשב כאין נגדו.

«Немає нічого, крім Нього», бо «диханням уст Його [було створено] все їхнє воїнство», і перед Ним усе вважається за ніщо. Це подібне, за аналогією, до мовлення людини, яке щодо неї є ніщо і вважається за ніщо порівняно з нею.

Висновок полягає в тому, що «немає нічого, крім Нього», адже все небесне воїнство походить від «дихання уст Його», а тому воно — ніщо перед Ним. Аналогією є мовлення людини: одне слово — ніщо порівняно з тією людиною, яка його вимовляє.

5 וזה כל אדם לפום שיעורא דיליה יכול לדעת ולהשיג כי אין עוד בשמים ממעל 24 וכל העליונים והתחתונים הם נמשכים מרוח פיו ית' ואין דבר חוץ ממנו.

І це кожна людина, відповідно до своєї міри, може знати й досягнути: що на небесах угорі немає нічого іншого, усі вищі й нижчі істоти походять від подиху Його уст, благословенний Він, і немає нічого поза Ним.

Кожна людина на своєму рівні може пізнати, що крім Б-га нічого не існує і що всі істоти, вищі й нижчі, походять від Його слова. Це знання дає «вода» розуму.

ולכן הם ממש כלא חשיבי קמיה ויסוד האש הוא הצמאון שבלב המבין בהתבוננות בגדולתו ית' ואיך ממש כולא קמיה כלא חשיבי.

Тому вони воістину вважаються за ніщо перед Ним. А стихія вогню — це спрага в серці того, хто розуміє завдяки роздумуванню про Його велич, благословенний Він, як воістину все перед Ним є ніщо.

Із цього роздумування народжується «вогонь» серця: спрага до Б-га, що виникає в тому, хто справді розуміє, що все перед Ним — ніщо. Осягнення розуму перетворюється на прагнення серця.

6 ולזאת כלתה נפשו²⁵ אליו ית' באהבה עזה כרשפי אש שלהבת²⁶ העולה מאליה להתכלל באור ה' ויחודו ית' ואינו חפץ להיות למטה כטבע אור האש שנמשך בטבעו מלמטלמי"ע [מלמטה למעלה].

Тому його душа томиться за Ним, благословенним Він, із палкою любов'ю, немов спалахи вогню, — полум'я, що здійснюється саме собою, аби злитися зі світлом Б-га та з Його єдністю, благословенний Він; і він не бажає залишатися внизу, подібно до вогняного світла, яке за своєю природою тягнеться знизу вгору.

Ця палка любов спонукає душу прагнути залишити своє місце й розчинитися у світлі Б-га, подібно до полум'я, яке природно здійснюється вгору. Це любов, що прагне піднятися над світом, а не залишатися внизу.

משא"כ בחינת המים הוא מלמעלה למטה שהמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך²⁷ דהיינו שממשיך על נפשו אור ה' זו תורה ומצות להאיר על נפשו גם בהיותו למטה בבחי' בעל כרחך אתה ה' כו'.²⁸

На відміну від цього, аспект води рухається згори вниз, адже вода спускається з високого місця в низьке. Тобто він притягує на свою душу світло Б-га — а саме Тору й міцвот, — щоб воно освітлювало його душу навіть тоді, коли він перебуває внизу, в аспекті «проти своєї волі ти живеш» тощо.

Вода рухається в протилежному напрямку — згори вниз: вона символізує притягування світла Б-га донизу, у власне життя, через Тору й міцвот. Завдяки цьому душа продовжує діяти внизу, у тілі, в дусі слів «проти своєї волі ти живеш».

7 וכמו שהמים מכבין אש כך עיני ירוה צמאון נפשו כמי"ש הוי כל צמא לכו למים²⁹ כמי"ש במי"א.³⁰

І так само, як вода гасить вогонь, завдяки цьому він втамує спрагу своєї душі, як написано: «Гей, усі спрагли, ідіть до води», як пояснюється в іншому місці.

Як вода гасить вогонь, так і низведення світла Б-га через Тору й міцвот втамовує пекучу спрагу душі. Вірш «Гей, усі спрагли, ідіть до води» відповідно тлумачиться так: спрагу за Б-гом втамовує вода Тори. «В іншому місці» — згідно з версією в Ор га-Тора, наведеною в примітці Kehot, мається на увазі маа-мар про «Коли підеш на війну проти ворогів твоїх», де пекуча, спрагла любов, що народжується з роздумів (із розуміння (Біни)), відрізняється від любові самоусунення (бітуль) у мудрості (Хохмі).

והיינו עיני בחי' המחבר יסוד המים שבמוח עם בחי' יסוד האש שבלב הוא הקנה.

Тобто через рівень / аспект (бхіна), що поєднує водний елемент у мозку з вогняним елементом у серці, — трахею (кане).

Те, що поєднує водний елемент розуму з вогняним елементом серця, — це трахея, через яку, згідно з образом у другому параграфі, легені переносять вологу з мозку до серця і через яку проходить голос.

והוא בחיי מקור אותיות³¹ התורה כמ"ש קנה חכמה קנה בינה³² ונקי בחיי זו שר המשקים שבו שואב הריאה משקה מליחות המוח מיסוד המים שבו:

Це рівень джерела літер Тори, як написано: «Набувай (кне) мудрості, набувай розуміння». Цей рівень називається головним чашником (сар га-машкім), бо через нього легені черпають пиття (машке) з вологи мозку, з його водного елемента.

У душі трахея є джерелом літер Тори, оскільки мовлення формується, коли дихання проходить крізь неї, а вірш «Набувай (кне) мудрості, набувай розуміння» грає на співзвуччі зі словом «кане», пов'язуючи її з мудрістю. Цей поєднувальний рівень — святий «головний чашник», сар га-машкім, буквально «начальник пиття», бо він низводить «пиття» (машке) розуму до серця.

РОЗДІЛ 3 • 118-12

Сон виночерпія: вино, що звеселяє

8 וזהו ענין החלום של שר המשקים והנה גפן לפני³³ וגו' ואשחט את הענבים³⁴ וגו' ואתן את הכוס על כף פרעה. פ"י גפן נקי כנס"י [כנסת ישראל]³⁵ שהיא כללות כל נשמות ישראל.

У цьому полягає зміст сну начальника чашників: «Ось виноградна лоза була переді мною» тощо, «і я вичавив виноград» тощо, «і поставив чашу на долоню фараона». Пояснення: виноградна лоза — це назва громади Ізраїлю, яка є загальним і сукупним змістом (клалут) усіх душ Ізраїлю.

Сон начальника чашників тепер стає образом служіння душі. Виноградна лоза — це громада Ізраїлю, сукупність усіх єврейських душ, адже Талмуд порівнює Ізраїль із виноградною лозою.

9 והענבים הם ניצוצי נשמות שכל ניצוץ נקי בשם ענב אחד כי בכל ניצוץ יש בחיי יין המשמח³⁶ אלהים ואנשים שהוא בחיי אהבה מסותרת לשמוח בה' והיא ירושה לנו מאבותינו

А виноградини — це іскри душ, адже кожна іскра називається однією виноградиною, бо в кожній іскрі є рівень (бхіна) «вина, що звеселяє Б-га й людей», — прихована любов, що дає радість у Б-зі; і це спадок, переданий нам нашими праотцями.

Кожна виноградина — це іскра душі, а всередині кожної є «вино, що звеселяє Б-га й людей»: прихована любов, тобто природна любов до Б-га, успадкована від праотців. Ця любов приносить радість у Б-зі.

אלא שהיא מסותרת מאד כמו יין הנטמן בענבים שהענב הוא עגול וחלק ומקיף אותו מכל צד

Але вона дуже прихована, мов вино, заховане всередині виноградини, адже виноградина кругла й гладенька та з усіх боків оточує його.

Ця любов глибоко прихована, немов вино, запечатане всередині круглої, гладенької шкірки виноградини, що огортає його з усіх боків.

וא"א להוציא ממנו יין כ"א ע"י סחיטה ודריכה בגת להסיר מעליו הקליפה הסובבת אותו. כך א"א לגלות מצפוני האהבה כ"א ע"י בח"י מבטשים.³⁷

І неможливо вичавити з неї вино інакше, ніж стискаючи її й топчучи у виноградній чавильні, щоб зняти з неї оболонку (кліпу), яка її оточує. Так само неможливо розкрити приховані глибини цієї любові інакше, ніж через аспект «роздавлювання».

Вино можна отримати лише тоді, коли виноградини стискають і топчуть, знімаючи з них шкірку; ця шкірка називається кліпою — тим самим словом, що й «оболонка» приховування. Так само прихована любов розкривається лише через «роздавлювання» — ламання власного відчуття значущості, про яке йтиметься в наступному абзаці.

10 והוי שפל רוח³⁸ בפני כל אדם³⁹ ולא שישפילוהו אחרים כ"א והוי שפל רוח הוי בעצמך ונפשי כעפר לכל תהי' [תהיה]⁴⁰ כאסקופה הנדרסת כדי להסיר קליפת ערלה החופפת⁴¹ על הלב

«І будь смиренным духом перед кожною людиною»: не для того, щоб інші упокорювали його, а «будь смиренным духом» — будь таким сам; і «нехай моя душа буде для всіх мов порох», наче поріг, по якому ходять, — щоб усунути оболонку крайньої плоті, що вкриває серце.

Зламлення тут означає смирення: рабі Меїр каже: «Будь (הוי) смиренным духом», а Альтер Ребе наголошує, що людина має сама стати смиренною, а не чекати, поки її упокорять інші; вона має стати мов порох або поріг, по якому всі ходять. Це усуває «крайню плоть», що вкриває серце, — грубість, яка приховує закладену в ньому любов.

דהיינו אפילו מי שלא פגם ונטמא בח"נ [בחטאות נעורים] ממש מ"מ צריך הוא למול ערלת לבו כמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם⁴² דהיינו מה שלבו בוער ומתאוה למותרות.

Тобто навіть той, хто насправді не завдав собі вади й не осквернився гріхами юності, все ж має обрізати крайню плоть свого серця, як сказано: «Обріжте крайню плоть ваших сердець»; тобто [те,] що його серце палає і жадає надмірностей.

Навіть той, хто не вчинив тяжких гріхів, має «обрізати крайню плоть свого серця». Крайня плоть серця — це його палке прагнення до того, що перевищує потреби людини.

11 ונקי בחי ערלה החופפת ומכסה על גילוי אלהותו ית' בבחינת הסתר פנים וצריך הוא שלא יהיה בבחי הסתר פנים ולא יהיה מסך מבדיל כלל ואפי' [ואפילו] קרום דק שהוא בחינת עור הפריעה.⁴³

Це називається рівнем (бхіна) крайньої плоті, яка вкриває й приховує одкровення Його Б-жественності, благословенний Він, в аспекті приховування Лику. І він не повинен перебувати в стані приховування Лику, і не має бути жодної відокремлювальної перегородки, навіть тонкої плівки, що є аспектом шкіри перія.

«Крайня плоть» серця — це все, що вкриває й приховує від людини присутність Б-га, тобто «приховування Лику». Мета полягає в тому, щоб ніщо взагалі не відділяло її від Б-га — навіть тонка плівка, яку видаляють на другому етапі обрізання (перія).

12 ועיי'כ [ועל ידי כך] ואתן את הכוס על כף פרעה.⁴⁴ כמ"ש על כפים חקותיך.⁴⁵ וכתוב על כפים כסה אור. ויצו עליו במפגיע זו תפלה⁴⁶

І завдяки цьому: «І поставив я чашу на долоню фараона (каф)», як сказано: «На [Moïx] долонях Я накреслив тебе». І сказано: «Долонями Він покриває світло і наказує йому щодо того, хто благає (мафгіа)»; це — молитва.

Коли серце оголене, «чашу» можна покласти на долоню фараона. Слово каф, тобто «долоня», нагадує два вірші: про долоні Б-га, на яких накреслений Ізраїль, і про те, що «долонями Він покриває світло і наказує йому щодо того, хто благає (мафгіа)»; Талмуд тлумачить ці слова як такі, що говорять про молитву, адже пегіа означає молитву.

כי בחי פרעה בקדושה זלע"ז [זה לעומת זה] כמו שפרעה בקליפה הוא קליפה קשה. כך זלע"ז [זה לעומת זה] פרעה בקדושה הוא בחי גילוי אלהותו ית' לשון פריעה

Бо рівень / аспект (бхіна) фараона у святості є його протилежним відповідником: так само, як фараон в оболонці (кліпі) є жорсткою кліпою, так і фараон (Пар'о) у святості є бхіною розкриття Його Б-жественності, благословенного Він, — від слова перія [тобто розкриття].

Фараон кліпи — це жорстке, закам'яніле приховування. Його святий відповідник — розкриття Б-га, адже ім'я Пар'о (фараон) має спільні літери зі словом перія — «розкриття», словом, ужитим у попередньому абзаці на позначення зняття останньої перетинки.

והתגלות דבר ה' ע"י בחי שר המשקים שהוא בחי קנה שהקול מעורר הכוונה לשמוח בה' בתפלתו.

А розкриття слова Б-га [відбувається] через бхіну головного чашника, яка є бхіною трахеї, адже голос пробуджує намір радіти Б-гові під час молитви.

Це розкриття відбувається через святого головного чашника — трахею: голос молитви пробуджує в людині намір радіти Б-гові.

וזהו ואתן את הכוס כי בחי' קנה הנ"ל הוא המוליך התעוררות האהבה למעלה מעלה מהשגת בני אדם:

І це — «І поставив я чашу», бо згадана вище бхіна трахеї саме несе пробудження любові вгору, дедалі вище — за межі того, що здатні досягнути люди.

Покласти чашу на долоню фараона означає, що голос молитви підносить пробуджену в душі любов угору, за межі того, що здатні досягнути люди. Любов, вивільнена з винограду, приноситься в дар розкриттю Б-га.

РОЗДІЛ 4 • 113-15

Сп'янювальне вино гіркоти

13 אך בחי' יין המשמח הנ"ל לא כל אדם זוכה לזה רק ישרי לב כמ"ש ולישרי לב שמחה ^{47,48} דהיינו מי שהלך בדרך ישר כל ימיו.

Однак не кожна людина удостоюється рівня згаданого вище вина, що звеселяє, — лише прямодушні, як сказано: «а для прямодушних — радість»; тобто той, хто всі свої дні йшов прямим шляхом.

Не кожен досягає цього «вина, що звеселяє» — радісної любові до Б-га під час молитви. Вона властива прямодушним — тим, хто все життя йшов прямим шляхом.

אבל מי שפגם דרכיו ונטמא ⁴⁹ בח"נ [בחטאות נעורים] א"א לו לשמוח בה' בתפלתו כי רבות מחשבות זרות מבלבלות אותו. ⁵⁰

Але той, хто зіпсував свої шляхи й осквернився гріхами юності, не може радіти в Б-зі під час молитви, адже безліч сторонніх думок збивають його з пантелику.

Той, хто зіпсував свої шляхи гріхами юності, не може радіти в Б-зі під час молитви. Сторонні думки заповнюють його й збивають з пантелику.

14 ולכן זאת העצה היעוצה כי יש עוד בחינת יין והוא בחי' יין המשכר. כמ"ש תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ישתה וישכח רישו ⁵¹ וגו'. ⁵²

Отже, ось порада: є ще один вид вина — а саме п'янке вино. Як сказано: «Дайте міцного напою тому, хто гине, і вина — тим, чия душа сповнена гіркоти; нехай він вип'є і забуде свою бідність» тощо.

Для такої людини є інший вид вина — вино, що сп'яняє. У Приповідях сказано дати вина тому, чия душа сповнена гіркоти, щоб він забув про свою бідність; саме це стане виходом для того, хто не може досягти радості.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גבי הרוגי ב"ד [בית דין] ⁵³ שהיו משקיין אותו כוס יין קודם המיתה כדי שתטרף דעתו עליו כדי שיוכל לסבול צער המיתה

I, як сказали наші благословенної пам'яті мудреці щодо страчених за вироком суду, засудженому давали випити келих вина перед стратою, щоб його розум затьмарився і він міг витримати біль смерті.

Талмуд оповідає, що людині, яку мали стратити за вироком суду, давали вина, щоб її розум притупився і вона могла витримати біль. Саме п'янке вино дає людині змогу витримати те, через що їй доводиться пройти.

ולכן בק"ש [בקריאת שמע] שעל המטה ג"כ מי שרוצה לקבל עליו ד' מיתות ב"ד [בית דין] כמ"ש בנוסח הארז"ל [האר"י זכרונם לברכה] אם פגמתי באות י' ונתחייבתי סקילה.

Тому й під час Шма перед сном той, хто бажає прийняти на себе чотири смертні кари, що призначаються судом, як сказано в літургії Арізаля: «Якщо я спотворив літеру йуд і підлягаю побиттю камінням» [потребує цього вина].

Так само й той, хто під час Шма перед сном бажає прийняти на себе чотири смертні кари, що призначаються судом, як у версії Арізаля (рабі Їцхака Лурії, великого кабаліста з Цфата): «якщо я спотворив літеру йуд, я підлягаю побиттю камінням», також потребує цього вина. Речення завершується в наступному абзаці.

ובפרט כשרואה בעצמו שלבו מטומטם בקרבו והיה לאבן ⁵⁴ זו היא בחי' סקילה שהוא חייב בודאי. 15

Особливо коли він бачить у собі, що його серце замкнене й стало мов камінь: це рівень / аспект (бхіна) побиття камінням, і він, безперечно, підлягає цьому покаранню.

Чотири смертні кари застосовуються до внутрішнього стану людини. Серце, що замкнулося й закам'яніло, відповідає побиттю камінням — покаранню, якого людина може щиро визнати себе гідною.

וכן כשלבו בוער ומתאוה לדברים אסורים זו היא בחי' שריפה וכש"כ [וכל שכן] אם יודע בעצמו שפגם ונטמא בח"נ [בחטאות נעורים] וכן כל חד לפום שיעורא דיליה כי ידע אינש בנפשיה.

Так само, коли його серце палає і жадає забороненого, це бхіна спалення; тим паче, якщо він знає про себе, що завдав шкоди й осквернився гріхами юності. І так — кожен відповідно до власної міри, бо людина знає свою душу.

Серце, що палає бажанням забороненого, відповідає спаленню, а тим паче — якщо людина знає, що справді згрішила. Кожен визначає це для себе сам, адже лише він знає власну душу.

זאת היא עצה היעוצה שיוכל לקבל עליו די מיתות ב"ד [בית דין] בשלימות ישתה בחיי כוס יין הנ"ל.

Ось порада, яку дають, щоб людина могла цілковито прийняти на себе чотири смертні кари суду: нехай вип'є бхіну згаданого вище келиха вина.

Щоб повністю й щиро прийняти на себе чотири смертні кари, людині потрібен згаданий вище «ке-лих вина» — сп'янливе вино, яке дає їй змогу витримати біль. У наступних абзацах пояснюється, що саме це вино означає на практиці.

РОЗДІЛ 5 • 116-17

Справді праведні та вогняна ріка

16 והענין דהנה איתא בזוה"ק [בזוהר הקדוש] זכאי קשוט⁵⁵ כל יומא מסתכלי בנפשיהו כאלו ההוא יומא מסתלקי מעלמא.

Пояснення таке: у святому Зогарі сказано: «Істинно праведні щодня дивляться на себе так, ніби саме цього дня вони відходять зі світу».

Зогар каже, що істинно праведні ставляться до кожного дня так, ніби він останній у цьому світі. Адмор га-Закен використовує це, щоб пояснити сп'яніле вино.

ולכאורה אינו מוכן⁵⁶ כי זכאי הם צדיקים וזכאי קשוט הם יותר במעלה עליונה ואיך שיבח אותם במעלת ומדרגת יראת עונש לבד.

На перший погляд це незрозуміло, адже зақкай («праведні») — це цадикім (праведники), а зақкай қшот («істинно праведні») стоять на ще вищому рівні; то як же тут їх хвалять за якість і рівень самого лише страху покарання?

Якщо розуміти це просто, думка про власну смерть — це спосіб боятися покарання, тобто низький рівень служіння; у примітці Кегота зазначено, що в одному рукописі це сказано прямо, з доданими словами: «за простим значенням». Чому ж Зогар хвалить зақкай қшот — найвищих цадикім — за щось настільки елементарне?

אלא הענין הוא כי אפי' צדיק גמור כשהולך לגי' [לגן עדן] צריך טבילה בנהר די נור^{57, 58, 59} והטבילה הוא להעביר כח הזוכר מזה העולם. כי א"א לירש⁶⁰ מקומו בגי' [בגן עדן] כל זמן שזוכר אפי' מקצת דמקצת⁶¹ מעניני עוה"ז.⁶² [אפילו]

Але річ у тім, що навіть довершений цадик, коли вирушає до Ган Едену (райського саду), мусить зануритися в ріку вогню, і це занурення потрібне, щоб усунути здатність пам'ятати цей світ. Адже неможливо успадкувати своє місце в Ган Едені, доки пам'ятаєш навіть найменшу частку справ цього світу.

Відповідь така: навіть довершений цадик, який входить до Ган Едену, має зануритися в «ріку вогню» — Негар Дінур (ріка вогню), яку Даниїл бачив такою, що текла перед престолом Б-га, — щоб забути цей світ, адже ніхто не може посісти своє місце там, доки пам'ятає бодай найменшу частину справ цього світу. У Тора Ор, Їтро Адмор га-Закен порівнює це з рабі Зейрою, який постив, щоб забути Вавилонський Талмуд перед тим, як вирушити до Землі Ізраїлю.

17 וכן כשהולך מחיל אל חיל⁶³ מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו⁶⁴ יבא כל בשר להשתחוות לפני⁶⁵ וגו' צריך עוד טבילה בנהר די נור אחר לשכוח גם ההשגה⁶⁶ שהשיג בגי' [בגן עדן] התחתון ועליון.

Так само, коли він іде «від сили до сили», [як сказано:] «Від молодика до молодика і від Шабату до Шабату приходитиме всяке тіло, щоб уклонитися переді Мною» тощо, йому потрібне ще одне занурення в іншу вогняну ріку, щоб забути навіть осягнення, якого він досяг у нижньому й верхньому Ган Едені.

Душа й далі підноситься в Ган Едені «від сили до сили» — кожного молодика й Шабату; на кожному піднесенні їй потрібне ще одне занурення, щоб забути навіть те, що вона осягнула на нижчому рівні. Сефер га-Маамарім 5565, цитований у примітці Kehot, пояснює, що йдеться про піднесення душ із палати до палати, аби повніше насолоджуватися сйивом Шехіні.

וזאת ישים האדם אל לבו כי הנה ענין גי' [גן עדן] הוא שנהנין מזיו השכינה⁶⁷ ואין זה אלא זיו כו'

І нехай людина візьме це до серця: сутність Ган Едену полягає в тому, що [душі] насолоджуються сйивом Б-жественної присутності (Шехіні), а це лише сйиво тощо.

Ган Еден описується як насолода душ сйивом Шехіні, а це лише сйиво, а не Сам Б-г. Людині слід замислитися над цим.

ומה אם לא בא אלא ליהנות מזיו השכינה צריך הוא להסיר כח הזוכר מהעוה"ז. הבא לדבקה בו ית' ע"י תורה ותפלה על אחת כמה וכמה.⁶⁸

А якщо той, хто приходить лише насолодитися сяйвом Шехіни, мусить позбутися здатності пам'ятати про цей світ, то наскільки ж більше це стосується того, хто приходить приліпитися до Нього, нехай буде Він благословенний, через Тору й молитву!

Якщо навіть насолода самим лише сяйвом вимагає забути цей світ, то тим більше цього вимагає приліплення до Самого Б-га через Тору й молитву. Це каль ва-хомер — аргумент від меншого до більшого.

(וזהו כוונת הזוהר מסתכלי בנפשייהו כו' להסיר כח הזוכר מעניני עוה"ז כדי לדבקה בו ית' בתורה ותפלה).

(І саме це мається на увазі в словах Зоару: «споглядають самих себе» тощо: усунути здатність пам'ятати про справи цього світу, щоб приліпитися до Нього, нехай буде Він благословенний, через Тору й молитву.)

Саме це мав на увазі Зоар: справді праведні щодня думають про відхід зі світу, щоб відкласти справи цього світу й приліпитися до Б-га через Тору й молитву. Йдеться не про страх покарання, а про підготовку до близькості.

והנה יש בחי' נהר די נור אחר למטה הנעשה מזיעתן של חיות הקדש.⁶⁹ פ"י חיות הקדש היא אהבה עליונה בבחינת יין המשמח.

Тепер, унизу, є ще один рівень — інша вогняна ріка, утворена потом святих Хайот. Пояснення: святі Хайот — це вища любов, що належить до рівня вина, яке звеселяє.

Є також нижня вогняна ріка, утворена, як сказано в Талмуді, потом святих Хайот (ангелів, що несуть Б-жественну Колісницю). Хайот — це вища любов, вино, що звеселяє.

וזיעתן הוא פסולת שלהן שבהשתלשלות האהבה למקום נמוך מאד נעשה שמרים ופסולת בירידתן לעוה"ז החומרי.

А їхній піт — це їхні відходи: коли любов, спускаючись ланка за ланкою, доходить до дуже низького місця, під час її спуску в цей матеріальний світ вона стає осадом і відходами.

Їхній піт — це відходи цієї любові: спускаючись крок за кроком у цей грубий матеріальний світ, вона перетворюється на осад. У наступних абзацах ця нижня ріка стає гіркотою людини через власне падіння; ця гіркота, як і занурення перед входом до Ган Едену, змушує її забути справи цього світу.

Гіркота, що стає молитвою

18 וזאת ישים האדם אל לבו בחיי הירידה איך שירד מטה מטה מאד ויתמרמר לבו מאד

I нехай людина візьме це до серця: рівень її падіння (бхіна) — те, наскільки низько, дуже й дуже низько, вона впала; i нехай її серце сповниться великою гіркотою.

Людині слід замислитися, наскільки далеко вона впала, дуже й дуже низько, аж поки її серце не сповниться гіркотою. Ця гіркота — початок п'яного вина.

ויעקב אל⁷⁰ ה' בצר לו כמ"ש צעק לבם אל אדני. ⁷¹ עד שיצא מדעתו. פי' מדעתו ומחשבתו שהיה קשור בה כל היום.

I нехай він волає до Б-га у своїй скруті, як написано: «Їхнє серце волало до Господа», аж доки не вийде зі свого розуму. Пояснення: зі свого розуму й думки, до якої він був прив'язаний увесь день.

Тоді він волає до Б-га у своїй скруті — волає самим серцем, як у словах «їхнє серце волало», i так глибоко, що він «виходить зі свого розуму». Альтер Ребе пояснює: він залишає позаду думки й турботи, з якими був пов'язаний увесь день.

19 ויתקע מחשבתו בחוזק בעומק במרירות נפשו עד שיסיר כח הזוכר מעניניו ומעסקיו. וזהו בחי' יין המשכר וישתה וישכח רישו⁷² ועל ידי זה יוכל להתפלל ולומר ברוך אתה לנוכח מעומקא דלבא.

Нехай він твердо й глибоко зосередить свою думку на гіркоті своєї душі, аж доки не відверне силу пам'яті від своїх справ i занять. Це — рівень (бхіна) вина, що сп'янює: «нехай він вип'є i забуде свою бідність». Завдяки цьому він зможе молитися й промовляти: «Благословенний Ти», звертаючись безпосередньо, з глибини серця.

Заглиблюючи свою думку в гіркоту своєї душі, людина забуває про свої справи й заняття. Це — вино, що сп'янює, «нехай він вип'є i забуде», i завдяки цьому вона може звернутися до Б-га зі словами «Благословенний Ти» безпосередньо, з глибини серця.

כי ענין המרירות הוא על העבר כי מר נפשו על הסתר פניו ית' כי אילו היה גילוי אלהותו ית' עכ"פ [על כל פנים] כמורא בשר ודם. כמאמר רבן יוחנן בן זכאי⁷³ לתלמידיו הלואי שיהי' [שיהיה] מורא שמים עליכם וכו'.

Бо гіркота стосується минулого: його душа гірко переживає приховування Його обличчя, благословенний Він; адже якби ж Його Б-жественність відкрилася бодай так само, як відчувається страх перед людиною з плоті й крові! Як сказав Рабан Йоханан бен Заккай своїм учням: «Хоч би страх Небес був у вас...» тощо.

Гіркота стосується минулого — того, що Б-г був прихований від нього, тож він не відчував перед Б-гом навіть такого трепету, як перед людиною. Рабан Йоханан бен Заккай побажав своїм учням, щоб їхній страх Небес був принаймні таким самим сильним, як страх перед людиною з плоті й крові.

20 ולכן כשישוב אל ה' יבקש גילוי אלהותו ית' מעומקא דלכא וזהו ברוך אתה כו' וכל התפלות ובקשות הם מסודרים עדיין.⁷⁴

Тому, коли він повернеться до Б-га, він проситиме про розкриття Його Б-жественності, благословенний Він, із глибини серця; і це — «Благословенний Ти» тощо. І всі молитви та прохання побудовані саме так.

Коли він повертається до Б-га, то просить, щоб Б-г розкрився йому; саме це означають слова «Благословенний Ти», звернені безпосередньо до Б-га. На цьому ґрунтуються всі молитви й прохання; у примітці Кегот зазначено, що останнє речення відсутнє в одному рукописі й, можливо, було додане Цемахом Цедеком.

וכן בקבלת מ"ש בק"ש [בקריאת שמע] באמת כי באמת רצונו וחפצו לדבקה בו ומר נפשו על ריחוקה מאור פני מלך⁷⁵

Так само, приймаючи Царство Небесне у Шма, [він приймає його] щиро, бо насправді його воля й бажання — приліпитися до Нього, і душі його гірко через свою віддаленість від світла лику Царя.

Так само, приймаючи Царство Небесне у Шма, він робить це щиро, бо справді хоче приліпитися до Б-га й страждає через свою віддаленість від «світла лику Царя».

ואף כי באמת עדיין הוא רחוק מ"מ עכ"ז [עם כל זה] יש בחי' הבדלה מי הוא הרחוק כמ"ש במ"א.

І хоча насправді він іще віддалений, проте все ж є розрізнення [щодо того], хто саме віддалений, як пояснюється в іншому місці.

Хоча він іще далекий від Б-га, має значення, хто саме віддалений: той, хто страждає через свою віддаленість, не такий, як той, кому це байдуже. Альтер Ребе має на увазі своє пояснення цього в іншому місці.

וגם בבחי' יין זה צריך מקודם הסחיטה לשום עצמו כשיריים במה שיעמיק במחשבתו ענין כל המעשים ודבורים ומחשבות שעברו עליו אשר לא לה' המה ויהיה שפל רוח מאד:⁷⁶

І для цього рівня (бхіни) вина також перед вичавлюванням він має спершу уподібнити себе залишкам, глибоко обмірковуючи всі вчинки, слова й думки, що проминули в його житті й не були заради Б-га, і бути дуже смиренним духом.

Перед «вичавлюванням», яке дає це вино, він також має уподібнити себе залишкам, вважаючи себе ні на що не вартим, і обмірковувати всі свої вчинки, слова й думки, які були не заради Б-га. У Лікутей Тора, у розділі Масей, Альтер Ребе пояснює «уподібнення себе залишкам» у подібному дусі й відсилає до обговорення в цьому маамарі істинно праведних.

РОЗДІЛ 7 • ¶21-22

Приховування світла в Торі: рівень Йосефа

21 אך עוד אחת היא צריך לשית עצות בנפשו בבי' בחי' יין הנ"ל והוא מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] על וירא אלקים את האור כי טוב כי טוב הוא לגנוז.⁷⁷

Але є ще одна річ: йому слід обмірковувати у своїй душі два згадані вище аспекти вина. Саме про це сказали наші мудреці, благословенної пам'яті, щодо слів: «І побачив Б-г світло, що воно добре»: «добре його сховати».

Є ще одна порада щодо обох видів вина — радісного й гіркого. Мудреці сказали, що світло, побачене Б-гом, було «добре сховати»; так само світло, якого людина сягає під час молитви, слід сховати й зберегти.

וביאור הענין כמ"ש בקשתי את שאהבה נפשי וגו' אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי.^{78,79}

Пояснення цього таке, як написано: «Я шукала того, кого кохає моя душа» тощо; «я схопила його й не відпускала, доки не привела його до дому моєї матері й до кімнати тієї, що мене зачала».

У вірші з Пісні над піснями йдеться про те, як коханого утримують і приводять до «дому моєї матері» та до «кімнати тієї, що мене зачала». Любов, знайдену в молитві, слід перенести туди, де вона може залишитися.

בית אמי זו תושב"כ [תורה שבכתב] חדר הורתי זו תושבע"פ [תורה שבעל פה] שהם בחי כלים להכניס בתוכם גילוי אלהותו ית' כח' כוס פרעה.

«Дім моєї матері» — це Письмова Тора, а «кімната тієї, що мене зачала» — Усна Тора. Вони є аспектом посудин, у які слід внести розкриття Його Б-жественності, благословенний Він, — аспект чаші фараона.

«Дім моєї матері» — це Письмова Тора, а «кімната» — Усна Тора. Це посудини, що вміщують розкриття Б-га; вони і є «чашею» фараона.

22 וכמ"ש כוס ישועות אשא⁸⁰ ואז מתקיים היין בתוכו משא"כ בבטול הכלים מסתלק האור כנודע.

Як сказано: «Підійму чашу спасінь»; і тоді вино зберігається в ній. Та коли посудин немає, світло віддаляється, як відомо.

Чаша утримує вино, а без посудини світло віддаляється, як відомо з кабалістичного вчення про світла й посудини (орот ве-келім). Тож любов до молитви триває лише тоді, коли її утримує Тора.

ועוד יזכור לו ענין מעשיו שלא יהיה בשביל עצמו כ"א לעשות נח"ר [נחת רוח] לפניו ית' להיות מכוון לשבתו להיות לו דירה בתחתונים⁸¹

Крім того, нехай пам'ятає про свої вчинки: вони мають бути не заради нього самого, а щоб принести втіху перед Ним, благословен Він, і стати місцем, призначеним для Його перебування, аби Він мав оселю серед нижніх світів (діра бетактонім).

Людина також має пам'ятати, що її служіння — не заради неї самої, а щоб принести Б-гу втіху й зробити цей нижній світ оселею для Нього.

והיינו שיכין אורו בתוך אותיות התורה שהם כלים לאורו ית' וזהו בחי' יוסף פי' יוסיף תענוג ונח"ר [ונחת רוח] לפניו ית'.

Інакше кажучи, нехай він помістить Його світло в літери Тори, які є посудинами для Його світла, благословен Він. І це — рівень (бхіна) Йосефа, тобто «додасть» (йосиф) насолоду (таа-нуг) і втіху перед Ним, благословен Він.

Це відбувається тоді, коли людина вміщує світло Б-га в літери Тори — посудини для цього світла. Це рівень Йосефа, чие ім'я означає «він додасть»: так назвала його Рахель, сказавши: «Нехай Б-г додасть (йосеф) мені ще одного сина»; він додає насолоду й втіху перед Б-гом.

Забуття Йосефа та сон фараона

23 וזהו שאמר הכתוב ולא זכר שר המשקים את יוסף⁸² וישכחהו⁸³ ויהי מקץ⁸⁴

І ось що сказано у вірші: «Та начальник чашників не згадав про Йосефа й забув його. І сталося наприкінці...»

Альтер Ребе повертається до віршів, з яких почав: чашник забув Йосефа, а потім настало «наприкінці». Тепер він пояснює їх у зв'язку з душею.

פ"י כי ע"י ולא זכר כח"י יוסף שהוא להרבות תענוג⁸⁵ לפניו ית' נתהוה ע"י ויהי מקץ לשון סוף ותכלה לבח"י שנתים ימים

Тобто через «не згадав» рівень Йосефа, покликання якого — примножувати насолоду перед Ним, благословенний Він, унаслідок цього настало «І сталося наприкінці» (мікец) — слово, що означає кінець і припинення, — для рівня «двох років днів».

Коли «чашник», тобто голос молитви, не пам'ятає про Йосефа — мету примноження насолоди перед Б-гом, — наслідком стає мікец, «кінець», припинення. Закінчується рівень, названий «двома роками днів».

פ"י שיכלה ח"ו [חס ושלום] אצלו בח"י התורה שהיא בח"י שנתים ימים כמ"ש ואהיה שעשועים יום^{86, 87} אלפים שנה קדמה התורה לעולם.^{88, 89}

Тобто, не дай Б-же, для нього має припинитися рівень Тори, який і є рівнем «двох років днів», як сказано: «І була я [Його] насолодою день [за] днем (йом йом)»: Тора передувала світові на дві тисячі років.

«Два роки днів» — це Тора: шенасайім, «два роки», разом із ямім, «днями», нагадують вірш «Я була Його насолодою день за днем (йом йом)», який Мудреці тлумачать як два «дні» Б-га, кожен тривалістю в тисячу років, — ті дві тисячі років, на які Тора передувала світові. Отже, забуття Йосефа призводить, не дай Б-же, до припинення Тори в житті людини.

24 והיינו כמ"ש בתיקונים⁹⁰ חכים ולא בחכמה ידיעא מבין ולא בכינה ידיעא בח"י חכמה תשב"כ [תורה]

שבכתב] בח"י כינה תשב"כ [תורה שבעל פה]

І це відповідає написаному в «Тікуней Зоар»: «Мудрий, але не мудрістю, яку можна пізнати; розуміючий, але не розумінням, яке можна пізнати». Рівень мудрості (Хохма) — це Письмова Тора; рівень розуміння (Біна) — Усна Тора.

У «Тікуней Зоар» сказано, що Б-г мудрий, але не мудрістю, яку можна пізнати, і розуміє, але не розумінням, яке можна пізнати. Хохма відповідає Письмовій Торі, а Біна — Усній Торі: це дві «посудини» з попередніх абзаців.

כי מחמת שכוונתו כשביל עצמו אינו חושש לגנוז האור בכלי ודי לו בהתגלות האור לכד בתפלה.

Оскільки його намір спрямований на власну користь, він не дбає про те, щоб приховати світло в посудині, і йому достатньо самого лише розкриття світла в молитві.

Той, хто молиться заради себе, не дбає про те, щоб утримувати світло в посудині Тори. Пережитого під час молитви розкриття йому достатньо.

אך במשך הזמן נעשה ופרעה חולם⁹¹ פי' שאפילו בחיי התגלות בחיי יין הנ"ל שיש לו אינן אמתיים כ"א דרך דמיון וחלום שגורם הסתלקות האור כו'.⁹²

Але з часом настає стан «і Фараон бачив сон»: тобто навіть розкриття згаданого вище рівня вина, яке він має, не є справжнім, а лише уявним, подібним до сну, що спричиняє відхід світла тощо.

З часом це перетворюється на «і Фараон бачив сон»: навіть розкриття, яке він відчував під час молитви, виявляється уявним, наче сон. Без посудини світло відходить.

25 ולכן נופל לבחינת מדות שהמדות הן נרגשות בנפשו שבע פרות הטובות⁹³ כו' ומיד עולות אחריהן שבע פרות אחרות ותאכלנה⁹⁴ כו'

Тому він опускається до рівня емоційних атрибутів (мідот), адже ці атрибути відчуються в його душі: «сім добрих корів» тощо, а відразу за ними виходять «сім інших корів» і «з'їли» тощо.

Без посудини Тори людина опускається до рівня мідот — емоцій, які вона переживає як власні. Це «сім добрих корів» Фараона — добрі почуття під час молитви, які невдовзі поглинаються «сімома іншими коровами», тобто поганими почуттями, що з'являються після них.

ולא נודע כי באו אל קרבנה⁹⁵ פי' שנסתלק ונתעלם האור כ"כ [כל כך] עד שנדמה לו כאלו לא התפלל מעולם.

«І не було помітно, що вони увійшли в них» — тобто світло віддалилося й настільки приховалося, що йому здається, ніби він ніколи й не молився.

Як у сні Фараона худі корови з'їли вгодованих, але це ніяк не позначилося на них, так і світло його молитви зникає настільки цілковито, наче він узагалі ніколи не молився.

משא"כ בבחי' יוסף שהוא מוסיף ומרבה תענוג ונח"ר [ונחת רוח] לפניו ית' להיות מכון לשבתו ולהיות לו דירה בתחתונים

Інакше — на рівні Йосефа: він додає й примножує насолоду та задоволення перед Ним, благословенний Він, щоб стати постійним місцем Його перебування і щоб Йому була оселя серед нижніх світів (діра бетактонім).

Рівень Йосефа — протилежний: його служіння спрямоване на те, щоб додати насолоду й задоволення перед Б-гом, створити для Нього постійне місце та оселю серед нижніх світів.

ואז⁹⁶ אין המדות נרגשות בנפשו כלל לא שבע פרות הטובות כו' ומכש"כ [ומכל שכן] שאין רע יורד מלמעלה⁹⁷ רק טוב גנוז בתוכו:

Тоді атрибути зовсім не відчуються в його душі — ані [навіть] «сім добрих корів» тощо; і тим паче [не «сім поганих корів»], адже згори не спускається жодне зло, а лише добро, приховане в ньому.

Той, чие служіння спрямоване на те, щоб створити оселю Б-гові внизу, зовсім не відчуває своїх емоцій як власного переживання — навіть добрих, а тим паче поганих, адже згори не приходить жодне зло, а лише добро, приховане в ньому. У наступному маамарі (Тора Ор, Мікец 2) Альтер Ребе пояснює, що завдяки насолоді від вивчення Тори — «насолоді» Б-га день у день — усувається кожна перешкода і згори не спускається жодне зло; без цього ж «два роки днів» добігають кінця і Фараонові сниться сон.

В АВОДІ

Перед молитвою упокорте себе, щоб прихована любов могла виявитися; якщо радість недосяжна, нехай щира гіркота через вашу віддаленість від Б-га допоможе забути про свої справи й молитися від серця. Потім не задовольняйтесь самим переживанням: утримуйте світло в навчанні Тори й робіть усе заради Б-га, щоб створити для Нього оселю внизу, — тоді воно не зникне, наче сон.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Як маамар пов'язує трахею (кане) з головним виночерпієм і чому голос є мостом між розумом та серцем?
2. У чому різниця між вином, що звеселяє, і сп'янювальним вином, і кому призначене кожне з них?
3. Як Альтер Ребе відповідає на запитання щодо похвали Зогару справді праведних, які щодня думають про відхід із цього світу?
4. Чому світлу молитви потрібні посудини Тори й що означає «сховати його»?
5. Що означає, що емоції «відчуються в душі», і чому рівень Йосефа вільний від цього?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ויהי מקץ

Примітка відсилає читача до приміток Ребе щодо джерел, надрукованих раніше в тому, де наведено додаткові посилання на цей маамар і зазначено, що його було виголошено в шабат Хануки 5557 року (1796).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר הוא משבת חנוכה תקנ"ו.
ראה מאמרי אדמו"ר הקצרים ע"כ. וברשימת המאמרים שם. והמאמר שם הוא כעין ביאור לכאן. המאמר עם הגהות באוה"ת כרך ה תתקע"א, א. והוספה בכרך ו תתש, א.

2 ויהי מקץ

Оповідь починається з розділу Тори «Мікец»: через два повні роки після того, як головного чашника повернули на його посаду, фараонові сниться, що він стоїть біля Нілу. Маамар по-своєму тлумачить два слова з цього уривка: «мікец» — «наприкінці» — як кінець або припинення, а «два роки днів» — як Тору, що передувала світові на дві тисячі років (абзац 23). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

בראשית מ"א:א' Genesis 41:1

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרָעָה חָלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיָּאָר:

And it came to pass at the end of two full years, that Pharaoh dreamed: and, behold, he stood by the river.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית מא, א. בכרך 2217 מתחיל: "ויהי מקץ, שנתים ימים וגו' והנה שבע פרות וגו', והנה פרשה זו מחוברת לפרשה שלמעלה ממנה ולא זכר שר המשק"י וגו' כי לבעבור זה לא זכר וגו' נתהווה ויהי מקץ, וביאור הענין כי כמו שיש פרעה ושר המשקים בקליפה כך זה לעומת זה עשה אלקים בקדושה ג"כ ויוכל ג"כ למצוא האדם בחי' אלו בנפש האלקית כי בצלם אלקים עשה את האדם".

3 ולא זכר שר המשקים

Останній вірш розділу Ваешев: хоча його сон здійснився саме так, як сказав Йосеф, головний чашник не згадав про прохання Йосефа і з часом забув про нього. Алтер Ребе тлумачить «Мікец» як наслідок цього забуття. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

בראשית מ"ב:ג' Genesis 40:23

וְלֹא־זָכַר שָׂר־הַמִּשְׁקִים אֶת־יֹסֵף וַיִּשְׁכַּחֵהוּ:

Yet did not the chief butler remember Joseph, but forgot him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית מ, כג.

4 שו"ה לפרשה — כי מפני

У рукописі замість «бо через те» сказано «адже через

те»; значення залишається тим самим.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך 1174: כי בעבור.

5 עשה אלקים

Коелет радить насолоджуватися добрим днем і розмірковувати над лихим, адже «Б-г створив одне навпроти іншого»: добро і зло були створені як відповідники. Хасидут (хасидське вчення) вбачає в цьому принцип: кожен рівень у святості має відповідник в оболонці (klipá), і навпаки. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

קהלת ז'י"ד Ecclesiastes 7:14

בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה כְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַם אֶת־זוֹה לְעִמְתָּזוֹה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים עַל־דִּבְרֵת שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָּה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 שו"ה המשקים — עשה אלקים שכמו"כ בסטרא דקדושה יש ג"כ בחי' אלו

У рукописі сказано: «бо Б-г створив також рівень святості, і людина може знайти ці рівні також у святості, у Б-жественній душі (нефеш елокіс), бо за образом Б-га Він створив людину».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך 1174: "עשה אלקים בחי' קדושה ג"כ, ויוכל האדם למצוא בחי' אלו ג"כ בקדושה בנפש האלקית, כי בצלם אלקים עשה את האדם".

7 שכמו"כ בסט' דקדושה יש ג"כ בחי' לו

У примітці зазначено, що тут маамар не продовжує безпосередньо пояснювати ці відповідники у святості, і читача відсилають до версії в Ор га-Тора.

ПРИМІТКА КЕНОТ

כאן אינו מבאר הענינים בקדושה, ראה אוה"ת בראשית כרך ה תתקע"א, א. ע"ש.

АБЗАЦ 2

8 ד' יסודות בנפש האדם ארמ"ע

Там також сказано, що вода міститься в мозку, а вогонь — у серці нефеш елокіс, і що поєднання елементів відрізняється від людини до людини: в одних б-жественний вогонь горить відкрито, мов жарини, а в інших це прихована іскра, яку можна роздмхати до полум'я. Кожен єврей має принаймні таку іскру.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת אמור לב, ג.

9 ומקור הליחות

У рукописі читаємо: «і місце води та вологи».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבז 633: ומקום המים והלחות.

10

והריאה שואבת כל מיני משקה

Талмуд перелічує функції органів і каже, що легені втягують у себе всілякі рідини. Альтер Ребе використовує це, щоб описати, як вода з мозку доходить до серця.

ברכות ס"א ב:א' Berakhot 61b:1

ריאה שואבת כל מיני משקין, כבד כועס, מרה זורקת בו טפה ומניחתו, קחול שוחק, קרקבן טוחן, קיבה ישנה, אף נעור. נעור הישן ישן הנעור — נמוק והולך לו. תנא: אם שניהם ישנים או שניהם נעורים — מת.

the lungs absorb all kinds of liquids, the liver arouses anger, the gall lets a drop fall upon it and stills it, the milt produces laughter, the large intestine grinds [food], the maw induces sleep and the nose awakens. Should the organ which induces sleep arouse from sleep, or should the organ which arouses from sleep induce sleep, the person pines away. It has been taught : Should both of them induce sleep or arouse from sleep simultaneously, one immediately dies.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות סא, ב. בבז 2217 "כל המשקה".

11

לקר את חום הלב

У «Тікуней Зоар» (тікун 25) описано, як легені охолоджують жар серця; саме цей фізичний процес маамар застосовує до душі.

תקוני תיקון כה' Tikkunei Zohar, Tikkun 25

זוהר ח"ג, רלד, 234א Zohar III, 234a

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ת"ז תי' כה (ע, א). זח"ג רלד, א. וראה לקמן קד, ב בשם ספרי הרפואה. וראה גם באוה"ת נ"ך ע' קסג.

АВЗАЦ 3

12

וכך כנפש

У рукописі читаємо: «і так само в душі».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבז 633: וכך הוא כנפש.

13

יסוד המים במוח

У главі 3 «Таня» описує Хохму, Біна й Даат Б-жественної душі як роздуми про велич Б-га, що породжують любов і трепет (agava ve-йira), — той самий перехід від розуму до серця, про який ідеться тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא פרק ג.

14

בעבודת ה'

У рукописі замість «у служінні Б-гу» читаємо «у величії Б-га».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבז 633: בגדולת ה'.

15

לית מחשבה תפיסא ביה כלל

3 молитви Еліягу (Песах Еліягу) у вступі до Тікуней Зоар: жодна думка взагалі не може досягнути Його. Альтер Ребе наводить це як заперечення проти споглядання.

תקוני זוהר י"ז א:י"ב-10-12 Tikkunei Zohar 17a:10-12

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מכני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

16

3 уривка про добродісну жінку наприкінці Proverbs: iī чоловіка знають біля міських воріт, де він сидить зі старійшинами краю. Зоар тлумачить чоловіка як Б-га, а шеарім, «ворота», — як шиурім, «міри»: Він пізнається кожним відповідно до його власної міри. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

משלי י"א כ"ג Proverbs 31:23

נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ:

Her husband is known in the gates, When he sitteth among the elders of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17

נודע בשערים בעלה כל חד לפום שיעורא דיליה

У примітці Kehot Proverbs 13:23 вказано як джерело цих слів.

משלי י"ג כ"ג Proverbs 13:23

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יג, כג. זחר וירא קג, ד.

18

כל חד לפום שיעורא דיליה

Там Альтер Ребе пояснює той самий уривок із Зогару: слова «жодна думка не може досягнути Його» стосуються Його сутності, але кожна людина може розмірковувати про те, як Б-г творить і постійно оновлює всі світи, та запалити своє серце відповідно до глибини свого розуміння.

זח"א קכט, 129ב Zohar I, 129b

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתניא בהקדמה לקו"ת במדבר א, א מציינ לוח"ג קג, ב. וראה גם זח"א קכט, ב.

19

נודע בשערים בעלה כל חד לפום שיעורא דיליה

The Зоар (Ваера) пояснює вірш: Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), пізнається кожною людиною відповідно до того, якою мірою вона вимірює Його у своєму серці. Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що споглядання Б-га доступне кожному.

ספר זוהר, וירא ט:קנ"ג-9:153-164 Zohar, Vayera 9:153-164

But of a truth the Holy One makes Himself known to every one according to the measure of his understanding and his capacity to attach himself to the spirit of Divine wisdom; and

thus “Her husband is known”, not “in the gates” (bishe’arim), but, as we may also translate, “by measure”, though a full knowledge is beyond the reach of any being.’

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

АБЗАЦ 4

20 והיינו ההתבוננות בכח"י

У рукописі пропущено слово «споглядання»; натомість написано просто «тобто рівень».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכ"ח: 265 והיינו בכח"י.

- 21 Моше нагадує Ізраїлю про чудеса, які їм було дано побачити, щоб вони знали, що Ім'я Б-га (Гавая) — це Б-г: «немає нічого іншого, крім Нього». У простому розумінні цей вірш означає, що немає жодної іншої сили; хасидське вчення розуміє його буквально: окрім Б-га насправді нічого не існує. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האֱלֹהִים אֵין עֹד מִלְכָּדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 ברוח פיו כל צבאם

Псалмоспівець прославляє Творця: «Словом Гаваї створені небеса, і подихом Його уст — усе їхнє воїнство». Творення — це мовлення Б-га, тому воно перебуває перед Ним у стані самоусунення (бітуль). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צִבְאוֹם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים לג, ו.

23 וכולא קמי כלא חשיב

Вислів Зоару «все перед Ним вважається нічим», який Альтер Ребе вживає в усіх своїх працях.

Zohar, Introduction 20:188-22:199 ספר הזוהר, הקדמה כ"קפ"ח-כ"קצ"ט

АБЗАЦ 5

24 אין עוד בשמים ממעל

Моше каже Ізраїлю знати й покласти до серця, що Ім'я Б-га (Гавая) — це Б-г на небесах угорі й на землі внизу; «немає нічого іншого». Альтер Ребе передає це як знання, якого може досягти кожна людина. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 4:39 דברים ד':ל"ט

וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֲלֵי־לִבְכָּה כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 6

25 כלתה נפשו

Псалмоспівець прагне Храму: «Душа моя прагне, ба навіть знемагає (калса), за дворами Імені Б-га (Гавая)». Слово «калса» також означає «бути поглинутим»; воно виражає бажання душі розчинитися в Б-зі. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחִצְרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל־אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 כרשפי אש שלהבת

Кохана просить, щоб її поставили печаткою на серце коханого, адже любов сильна, як смерть, а «її спалахи — спалахи вогню, полум'я Б-га». Альтер Ребе використовує цей образ, говорячи про палаючу любов душі. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שִׁימֵנִי כַחוֹתֶם עַל־לִבְךָ כַחוֹתֶם עַל־זְרוּעֶךָ כִּי־עֵצָה כַמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֹׁאֹל קִנְיָה וְשִׁפְיָהּ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שֶׁלִּהְבֶּתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 שהמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך

Талмуд порівнює Тору з водою: як вода залишає височину й стікає в низину, так Тора перебуває лише зі смиренними. Тут цей образ вказує на те, як світло Б-га стікає вниз, у душу.

Taanit 7a:15 תענית ז' א"ט

ואמר רבי חנינא בר אידי: למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב: "הוי כל צמא לכו למים", לומר לה: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תענית ז, א.

28 בעל כרחך אתה חי

«Проти своєї волі ти народився, і проти своєї волі ти живеш». Альтер Ребе застосовує ці слова до душі, яка залишається внизу, у тілі, щоб виконати волю Б-га, хоча й прагне піднятися.

Pirkei Avot 4:22 משנה אבות ד':כ"ב

... וְאֵל יִבְטִיחֶךָ יִצְרָה שֶׁשְׂאֹאֵל בֵּית מְנוֹס לֶה, שֶׁעַל כִּרְחֶךָ אֶתָּה נּוֹצֵר, וְעַל כִּרְחֶךָ אֶתָּה נּוֹלֵד, וְעַל כִּרְחֶךָ אֶתָּה חַי, וְעַל כִּרְחֶךָ אֶתָּה מֵת, וְעַל

כְּרַחֵךְ אֶתָּה עֲתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא:

He used to say: the ones who were born are to die, and the ones who have died are to be brought to life, and the ones brought to life are to be judged; So that one may know, make known and have the knowledge that He is G-d, He is the designer, He is the creator, He is the discerner, He is the judge, He the witness, He the complainant, and that He will summon to judgment. Blessed be He, before Whom there is no iniquity, nor forgetting, nor ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

АВЗАЦ 7

29

הוּא כָּל צָמָא לְכוּ לָמִים

Пророк вигукє: «Гей, усі спрагли, приходьте до води», закликаючи всіх вільно брати те, що дає життя. Мудреці тлумачать воду як Тору; тут вона втамовує спрагу душі за Б-гом. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 55:1: שְׁעִיחַו בִּיה:א

הוּא כָּל צָמָא לְכוּ לָמִים וְאֶשֶׁר אֵינְלוּ כֶסֶף לְכוּ שָׁבְרוּ וְאָכְלוּ וּלְכוּ שָׁבְרוּ
בְּלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יֵין וְחֶלֶב:

Ho, every one that thirsteth, come ye for water, And he that hath no money; Come ye, buy, and eat; Yea, come, buy wine and milk Without money and without price.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יְשַׁעִי נְה, א.

30

כַּמִּי"ש בַּמִּי"א

Версія там визначає, що під словами «в іншому місці» маєтєся на увазі маамар про «Коли підеш на війну проти ворогів твоїх», де пояснюютьєся два види любові: пекуча, спрагла любов, що народжуєтєся з роздумів і походить із Біни, та любов у Хохмі, яку називають милістю (Хесед) Абби і яка є самоусуненням, адже там розкриваєтєся Нескінченне світло (Or Eйн Соф).

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת בראשית כרך ה תתקעא, א מציינ: "ובמקום אחר על פסוק כי תצא למלחמה על אויביך כי נתבאר שם גם כן ענין זה והוא שיש בי מיני אהבה האי אהבה כרשפי אש ובחי צמאון הבאה מההתבוננות והיא מבחי בינה, והבי הוא בחי אהבה שבחכמה הנק' חסד דאבא שהחכמה הוא בחי ביטול לפי ששם גילוי אוא"ס". ע"ש בארוכה. ראה מאמרי אדה"צ הקצרים עי ריו.

31

שׁוֹיָה הוּא הַקְּנָה — וְהוּא בַּחֲבִי מְקוֹר אוֹתִיּוֹת

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

הקנה והוא כ"ב אותיות.

32

קְנָה חֲכָמָה קְנָה בִּינָה

Батько закликає сина: «Набувай мудрості, набувай розуміння» — і не забувати їх. Алтер Ребе обігрує слова

кне (набути) i кане (трахея), пов'язуючи трахею з мудрістю. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 4:5: משלי ד:ה

קְנָה חֲכָמָה קְנָה בִּינָה אֶל־תִּשְׁכַּח וְאַל־תֵּט מֵאֲמַר־יִפִּי:

Get wisdom, get understanding; Forget not, neither decline from the words of my mouth;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ד, ה.

АВЗАЦ 8

33

וְהִנֵּה גֶפֶן לִפְנֵי

У в'язниці головний чашник розповідає Йосефу свій сон: перед ним була виноградна лоза. Маамар тлумачить цей сон як опис служіння Б-гові. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 40:9: בראשית מ:ט

וַיֹּסֶפֶר שְׂרֵה־מִשְׁקָיִם אֶת־חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בְּחֻלֹּמִי וְהִנֵּה־גֶפֶן לִפְנֵי:

And the chief butler told his dream to Joseph, and said to him: 'In my dream, behold, a vine was before me;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית מ, ט.

34

וְאִשְׁחַט אֶת הָעֲנָבִים

Чашник продовжує: він вичавив виноград у чашу фараона й поставив чашу в руку фараона (каф, дослівно «долоня»). Кожну подробицю буде пояснено окремо. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 40:11: בראשית מ:יא

וְכֹס פְּרֹעֶה בְּיָדִי וְאָקַח אֶת־הָעֲנָבִים וְאִשְׁחַט אֹתָם אֶל־כֹּס פְּרֹעֶה וְאָתֹתִי אֶת־הַכֹּס צִלְכָּהּ פְּרֹעֶה:

and Pharaoh's cup was in my hand; and I took the grapes, and pressed them into Pharaoh's cup, and I gave the cup into Pharaoh's hand.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35

גֶּפֶן נָקִי כִנְסִי

Талмуд тлумачить виноградну лозу зі сну чашника як Ізраїль. Альтер Ребе називає цю лозу Громадою Ізраїлю, до якої разом належать усі душі.

Chullin 92a:5-6: חולין צ"ב א:ה-ו

(בראשית מ, י) ובגפן שלשה שריגים אמר רב חייא בר אבא אמר רב אלו ג' שרי גאים היוצאים מישראל בכל דור ודור פעמים ששנים כאן ואחד בארץ ישראל פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן יהיבו רבנן עינייהו ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני בריתיה דרב רבא אמר אלו שלשה שרי גוים שמלמדים זכות על ישראל בכל דור ודור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חולין צב, א.

АБЗАЦ 9

36 יין המשמח אלקים ואנשים

У притчі Йосама дерева просять виноградну лозу царювати над ними, але вона відмовляється: «Чи відмовлюся я від свого вина, що звеселяє Б-га й людей?» У простому розумінні воно звеселяє Б-га завдяки вину, яке виливали на жертвник. Альтер Ребе використовує цей вислів щодо любові до Б-га, яка приносить радість. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Judges 9:13: שופטים ט"ז

ותאמר להם הגפן ההדלתי את־תירושי המשמח אֱלֹקִים וְאָנָשִׁים וְהִלַּכְתִּי לְנוֹעַ עַל־הָעֵצִים:

And the vine said unto them: Should I leave my wine, which cheereth G-d and man, and go to hold sway over the trees?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שופטים ט, יג.

37 שו"ה כח א"א — מבטשים

У рукописі читається арамейське «меватін лон» замість «меватшим» («роздавлення»).

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכור 1174: מבטין לון.

АБЗАЦ 10

38 והוי שפל רוח

Примітка вказує на бесіду в Лікутей Сіхот, де розглядається це вчення Мішни про смирення духу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבות ד, י. ראה לקו"ש ח"ד ע' 1212.

39 והוי שפל רוח בפני כל אדם

Рабі Меір навчає: «Будь смиренным духом перед кожною людиною». Альтер Ребе наголошує, що людина має сама упокоритися, а не чекати, поки її упокорять.

Pirkei Avot 4:10: משנה אבות ד'

רבי מאיר אומר, הוי ממצט בעסק, ועסק בתורה. והוי שפל רוח בפני כל אדם. ואם בטלת מן התורה, יש לה בטלים הרבה כנגדה. ואם עמלת בתורה, יש לו שכר הרבה לתן לה:

Rabbi Meir said: Engage but little in business, and busy yourself with the Torah. Be of humble spirit before all men. If you have neglected the Torah, you shall have many who bring you to neglect it, but if you have labored at the study of Torah, there is much reward to give unto you

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

40

ונפשי כעפר לכל תהי

3 молитви «Miy B-g, стережи mій язык», записаної в Талмуді: «нехай моя душа буде для всіх, наче пил».

Berakhot 17a:4: ברכות י"ז א:ד'

מר בריה דרבנא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי: "אֱלֹקִי, נְצוֹר לְשׁוֹנִי מִרַע וּשְׁפָתוֹתַי מִדְּבַר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תְּדוּם, וְנַפְשִׁי כְּעָפָר לְכָל תְּהִיָּה. פֶּתַח לְבִי בְּתוֹרָתְךָ, וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוּף נַפְשִׁי. וְתַצִּילֵנִי מִפְּנֵעַ רָע. מִיֵּצֵר הָרָע, וּמֵאִשָּׁה רָעָה, וּמִכָּל רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לְבָא בְּעוֹלָם. וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מֵהֵרָה הֵפֵר עֲצָתָם וְקָלָקַל מַחֲשַׁבוֹתָם. יְהִי לְרָצוֹן אִמְרֵי כִּי וְהִגִּינוּ לְכִי לְפָנֶיךָ ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי".

Mar b. Kabina used to add at the conclusion of his prayer : O my G-d ! (Guard my tongue from evil and my lips from speaking guile ; and to such as curse me let my soul be dumb, yea, let my soul be unto all as the dust. Open my heart to Thy Torah, and let my soul pursue Thy commandments. And do Thou deliver me from mishap, from the evil impulse, and from an evil woman and all evil which breaks forth to come upon the world. ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

41

שו"ה ערלה — החופפת

У рукописі читається «що вкриває і приховує», як у наступному абзаці.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכור 1174: החופפת ומכסה.

42

ומלתם את ערלת לבבכם

Моше каже Ізраїлю: «Обріжте крайню плоть вашого серця і більше не будьте твердошиїми»: усуньте те, що відгороджує серце від Б-га. Альтер Ребе ототожнює крайню плоть із потягом серця до надмірних речей. (контекст: Танах у перекладі Штейнзальца)

Deuteronomy 10:16: דברים י"ט ו'

ומלתם את ערלת לבבכם וְעָרַפְכֶם לֹא תִקְשׁוּ עוֹד:

Circumcise therefore the foreskin of your heart, and be no more stiffnecked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים י, טז.

АБЗАЦ 11

43

בחי עור הפריעה

У рукописі додано: «що є рівнем нога».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכור 265 נוסף: הוא בחי נוגה. ובכור 1174 נוסף: בחי נוגה.

АБЗАЦ 12

44

ואתן את הכוס על כף פרעה

Остання подробиця зі сну чашника: «і я поставив чашу на долоню фараона» — у простому значенні: у руку фараона. Альтер Ребе тлумачить це як принесення в мо-

תהלים צד, טו.

литві любові душі до об'явлення Б-га. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

בראשית מ':י"א Genesis 40:11

וְכֹס פְּרֶעָה בְּיָדִי וְאָקַח אֶת־הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל־כּוֹס פְּרֶעָה וְאָתַת־הֶכּוֹס עַל־כַּף פְּרֶעָה:

and Pharaoh's cup was in my hand; and I took the grapes, and pressed them into Pharaoh's cup, and I gave the cup into Pharaoh's hand.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45

על כפים חקותיך

Б-г відповідає Сіону, який почувається покинутим: «Ось, Я викарбував тебе на Своїх долонях» — наче знак на руці, який завжди тримає її перед Ним. Тут це згадується через слово «долоня». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו מ"ט:ט"ו Isaiah 49:16

הֵן עַל־כַּפַּיִם חֻקְתִּיךָ חוֹמְתֶיךָ נִגְדִי תָמִיד:

Behold, I have graven thee upon the palms of My hands; Thy walls are continually before Me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י מט, טו.

46

על כפים כסה אור ויצו עליו במפגיע, זו תפלה

Елігу описує Б-га під час бурі: Він затуляє світло Своїми долонями, тобто хмарами, і наказує йому вдарити (мафгіа). Талмуд тлумачить мафгіа як «той, хто благає», тобто молитву, і маамар дотримується цього прочитання; у нашому тексті стоїть «алав», тоді як у вірші — «алея». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

איוב ל"ו:32 Job 36

עַל־כַּפַּיִם כֶּסֶה־אֹר וַיִּצֹו עָלֶיָּהּ בַּמַּפְגִּיעַ:

He covereth His hands with the lightning, And giveth it a charge that it strike the mark.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

תענית ז' ב:י"ב-ג' Taanit 7b:12-13

אמר רבי אמי: אין הגשמים נעצרים אלא בעזון גזל, שנאמר: 'על כפים כסה אור'. בעזון כפים — כסה אור. ואין 'כפים' אלא חמס, שנאמר: 'ומן החמס אשר בכפיהם', ואין 'אור' אלא מטר, שנאמר: 'פפיץ ענן אורו'. מאי תקנתיה — ירבה בתפלה, שנאמר: 'ויצו עליה במפגיע', ואין 'פגיעה' אלא תפלה, שנאמר: 'ואתה אל תתפלל בעד העם הזה וגו' ואל תפגע בם'.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב לו, לב. תענית ז, ב.

АВЗАЦ 13

47

ולישרי לב שמחה

У примітці Kehot Psalms 94:15 вказано як джерело цих слів.

תהלים צ"ד:ט"ו Psalms 94:15

ПРИМІТКА КЕНОТ

ולישרי לב שמחה

48

Псалмоспівець каже: «Світло посіяне для праведника, а для щирих серцем — радість»: їхню винагороду посіано тепер, і вона зростатиме. Альтер Ребе тлумачить це як обмеження радісної любові до молитви лише тими, хто щирий серцем. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים צ"ו:י"א Psalms 97:11

אֹר וְרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי־לֵב שִׂמְחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49

שו"ה אבל מי — שפגם דרכיו ונטמא

У рукописі читаємо: «але той, хто скривив свої шляхи, зіпсувався й осквернився».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוכ 117א: אבל מי שעקם דרכיו ופגם ונטמא.

50

רבות מחשבות זרות מבלבלות אותו

У цьому уривку йдеться про того, хто був далеким, але наблизився через повернення (тшуву), а також про вище, всеохопне світло, яке надає сили природній любові душі. Тут паралельно розглядається, як той, хто далекий, усе ж може досягти близькості у служінні Б-гу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת שמע"צ פד, ד.

АВЗАЦ 14

51

תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ישתה וישכח רישו

Мати царя Лемуїла застерігає його від вина, але каже, що йому є місце: «Дайте міцного напою тому, хто гине, і вина — тому, чия душа сповнена гіркоти; нехай він вип'є і забуде свою нужду». Альтер Ребе читає це як пораду тому, хто згрішив. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

משלי ל"א:ו-ז Proverbs 31:6-7

תְּנו־שֶׁכֶר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמָרִי נֶפֶשׁ: יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ וְעָמְלוֹ לֹא יִזְכֹּר:

Give strong drink unto him that is ready to perish, And wine unto the bitter in soul; Let him drink, and forget his poverty, and remember his misery no more.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52

תנו שכר לאובד . . ישתה וישכח רישו וגו'

Подальше обговорення Цемах-Цедеком цього вірша з книги Приповістей.

משלי ל"א:ו Proverbs 31:6

תְּנו־שֶׁכֶר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמָרִי נֶפֶשׁ:

Give strong drink unto him that is ready to perish, And wine unto the bitter in soul;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי לא, ו-ז. ראה אוה"ת פ' עקב ע' תקטו.

53

וכמארז"ל גבי הרוגי ב"ד

Талмуд розповідає, що тому, кого виводили на страту, давали вино з ладаном, щоб затьмарити його розум, спираючись на вірш із книги Приповістей.

Sanhedrin 43a:10 סנהדרין מ"ג א:

ותו, הא דאמר רב חייא בר רב אשי אמר רב חסדא: היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתשרף דעתו, שנאמר: "תנו שכר לאובד ויין למרי נפש". ותנא: נשים יקרות שבידן שלים היו מתנדבות ומביאות אותן. לא התנדבו נשים יקרות, משל מי? הא ודאי מסתברא משל צבור, כיון דכתיב "תנו" – מדידהו.

R. Chiya b. R. Ashi in the name of R. Chisda said: "The one who was going to be killed, they used to give a grain of frankincense in a cup of wine to drink in order to benumb his senses, as it is said (Prov. 31:6) Give strong drink unto him that is ready to perish, and wine unto those who have an embittered soul."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • En Jacob, translated by SH Glick, 1916 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

סנהדרין מג, א.

АБЗАЦ 15

54

והיה לאבן

Коли Авігайл розповіла Навалу, як близько Давид був до того, щоб покарати його, «серце його завмерло в ньому, і він став мов камінь»: він застиг від жаху. Альтер Ребе вживає цей вислів щодо серця, яке нічого не відчуває, і пов'язує його з побиттям камінням. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

I Samuel 25:37 שמואל א כ"ה:ל"ז

ויהי כבקר בצאת היין מנבל ותגדלו אשתו את הדברים האלה וימת לבו בקרבו והוא היה לאבן:

And it came to pass in the morning, when the wine was gone out of Nabal, that his wife told him these things, and his heart died within him, and he became as a stone.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 16

55

איתא בוה"ק זכאי קשוט

Зоар описує істинно праведних, які щодня вважають себе такими, ніби відходять із цього світу. Альтер Ребе розуміє це як забуття цього світу, а не як страх покарання.

Zohar I, 220a רכ, זח"א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"א רכ, א. וראה בלקו"ת מסעי צו, ב. מאמרי אדה"י ענינים ע' רלב. אוה"ת בראשית כרך ד תתכו, א. דרושים ליוה"כ ע' איתקפד. סה"מ תר"מ ע' תרעו.

56

שו"ה ולכאורה — אינו מובן

У рукописі додано слова «за простим значенням»: труднощі виникають лише тоді, коли Зогар читають буквально.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך 1174 נוסף: כפשוטה.

57

טבילה בנהר די נור

Зоар описує, як душі занурюються в річку вогню перед входом до Ган Едену, щоб очиститися від цього світу.

Zohar II, 211b זח"ב ריא, כב

Zohar I, 201a זח"א רא, א

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב ריא, ב. רמז, א. ראה זח"א רא, א. וראה לקמן פ' יתרו סט, ג. מג"א צו, א. ובמאמרי אדה"י אתהלך לאזניא ע' קכו וע' קסה. ובאוה"ת פ' חיי שרה קלב, א.

58

נהר די נור

У видінні Даніеля про Старого днями «річка вогню текла й виходила перед Ним», тоді як Йому служили тисячі тисяч. Мудреці та Зоар називають цю річку місцем, де душі занурюються перед входом до Ган Едену. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Daniel 7:10 דניאל ז'

נהר דין נור נגד ונפק מן קדמוהי אלה אלפיו ישמשונה ורבו רבבן קדמוהי קומו דין יתב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59

טבילה בנהר די נור

Ще один уривок із Зоару про занурення душ у річку вогню, наведений у примітках Kehot.

ספר זוהר, פקודי מ"ו:תק"ה-46:505-47:515 Zohar, Pekudei מ"ו:תקט"ו

60

א"א לירש

У рукописі замість «неможливо успадкувати» написано «неможливо побачити».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך הנ"ל: א"א לראות.

61

שו"ה מקומו — אפי' מקצת דמקצת

Пізніший маамар, у якому обговорюється потреба забути навіть найменший слід цього світу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בהמשך תרס"ו ע' טו. לקו"ש ח"כ ע' 318.

62

מעניני עוה"י

У примітках там замість «справ цього світу» написано «насолоди цього світу».

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת מקץ כרך ה הגהות למאמר זה הגירסא: מענג עוה"י.

АБЗАЦ 17

63

מחיל אל חיל

Псалмоспівець описує паломників, що прямують до Сіону: «Вони йдуть від сили до сили; кожен з'являється перед Б-гом у Сіоні». Талмуд (Брахот 64a) застосовує цей вислів до знавців Тори: вони не мають спочинку навіть у Майбутньому світі, а постійно підносяться. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 84:8 תהילים פ"ד ח"ח:84

יָלְכוּ מִחֵיל אֶל־חֵיל יִרְאָה אֶל־אֱלֹקִים בְּצִיּוֹן:

They go from strength to strength, every one of them appeareth before G-d in Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64

כשהולך מחיל אל חיל . . ומדי שבת בשבתו

У примітці сказано, що йдеться про піднесення душ із палати до палати, щоб насолоджуватися ще вищим саявом Шехіни, подібно до піднесення з нижнього Ган Едену до верхнього.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נתבאר בסה"מ תקס"ה ח"א ע' שצט "והוא עליות הנשמות מהיכל להיכל להתענג בעילוי יותר גדול בזיו השכינה כמו העליות מגיע התחתון לגיע העליון שעולין במעלה ומדרגת בבחי' זיו השכינה ביתר שאת".

מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני

В останньому пророцтві Isaï сказано, що кожного молодика й кожного Шабату всі люди приходитимуть вклонитися перед Б-гом. Альтер Ребе застосовує це до періодів піднесення душ. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 66:23 ישעיהו ס"ו כ"ג:66

וְהָיָה מִדִּיּוֹחַדָּשׁ בְּחֻדָּשׁוֹ וּמִדִּי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבוֹא כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֲמֵר ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66

טבילה בנהר די נור . . לשכוח גם ההשגה בגיע התחתון

Подальше обговорення Tzemaḥ Tzedek про забування осягнення нижнього Ган Едену перед піднесенням вище.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת שה"ש ע' רלח.

67

שנהנין מזיו השכינה

Талмуд описує Майбутній світ: праведники сидять із вінцями на головах і насолоджуються саявом Б-жественної присутності (Шехіни).

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:12

מְרַגְלָא בְּפֻמְהֵיהּ דְּרַב: לֹא כְעוֹלָם הָאָהָהּ הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָהּ וְלֹא שְׁתִּיָּהּ וְלֹא פְרִיָּהּ וְרִבְיָהּ וְלֹא מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלֹא קִנְיָהּ וְלֹא שְׁנָאָה וְלֹא תַּחְרוּת, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִין וְעֹטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזֵּי הַשְּׁכִינָה, שְׁנָאָמַר: "וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. II).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

68

ומה א. . ותפלה על אחת כמה וכמה

У цьому уривку наведено подібний аргумент від меншого до більшого: якщо у Майбутньому світі душа насолоджується саявом міцвот, то тим більше людина тут, у «коридорі», має привносити це саяво у своє служіння — через роздуми про те, що Б-г наповнює всі світи, і про трепет ангелів.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת ראה כג, א. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תפד שזהו ק"ו ע"ש.

69

נהר די נור — מזיעתן של חיות הקדש

Талмуд описує, що ріка вогню (Данієль 7:10) виникає з поту Хайот [небесних живих істот]. Альтер Ребе тлумачить цей піт як залишки вищої любові.

חגיגה י"ג ב:14 Chagigah 13b

מִהֵיכָן נִפְיָק? מִזֵּיעָתָן שֶׁל חַיּוֹת. וּלְהֵיכָן שֶׁפִּירָ? אָמַר רַב זֻטְרָא בְּרַ טוֹבְיָה אָמַר רַב: עַל רֹאשׁ וְשִׁעִים בְּגִיָּהֶם, שְׁנָאָמַר: "הִנֵּה סַעֲרָה ה' חֲמָה יִצְאָה וְסַעַר מִתְחַלֵּל עַל רֹאשׁ וְשִׁעִים חֹלִי". וְרַב אֶהָא בְּרַ יַעֲקֹב אָמַר: עַל אֲשֶׁר קוֹמְטוֹ, שְׁנָאָמַר: "אֲשֶׁר קוֹמְטוֹ וְלֹא עַת נִהָר יוֹצֵק יְסוֹדָם". תְּנִיָּא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הַקָּסִיד: אֵלּוּ תִּשַׁע מְאוֹת וְשִׁבְעִים וָאַרְבַּע דּוֹרוֹת שֶׁקוֹמְטוֹ לְהִיבְרָאוֹת

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Bereshit Rabbah 78:1 בראשית רבה ע"ח:78

... אמר: מן הן דאיתברייין. אמר לו: ומן אן הן איתברייין? אמר לו: מן נהר דינור. אמר לו: ומה עסק דנהר דינור? אמר לו: כהדין ירדנא, דלא פסיק לא ביממא ולא בליליא. אמר לו: ומן אן הוא אתי? אמר לו: מן זיעתהון דחייטא, דאינון מזיעין מן טעינון כורסיא דהקדוש ברוך הוא. אמר לו: סונקתדרון שלו, והא הדין ירדנא מהלך ביממא, ולית הוא מהלך בליליא. אמר: נטר הוינא בבית פער, כמה דהוה מהלך ביממא, מהלך בליליא. ר' מאיר ור' יהודה ור' שמעון, ר' מאיר אומר: מי גדול השומר או הנשמר? מן ...

"He said: Release me, as dawn has broken. He said: I will not release you unless you bless me" (Genesis 32:27). "He said: Release me, as dawn has broken" - it is written: "New each morning, great is Your faithfulness" (Lamentations 3:23) - Rabbi Shimon bar Abba said: From the fact that you renew us each and every morning we know that You have great faithfulness to revive the dead for us. Rabbi Alexandri said: From the fact that you renew us in the morning of the kingdoms, we know ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יג, ב. ב"ר פע"ח. ובכ"מ. לעיל ל, ד.

АБЗАЦ 18

70

ויעצק אל ה' בצר לו

У псалмі про тих, кого врятовано від небезпеки, мандрівники, що заблукали в пустелі, «взивали до Імені Б-га (Гавая) у своїй скруті, і Він урятував їх від їхніх бідувань». Примітка Kehot наводить це як основу цього вислову. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 107:6 ק"ו: תהילים

ויעצקו אליה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם:

Then they cried unto the L-RD in their trouble, And He delivered them out of their distresses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"פ תהלים קו, ו.

71

צעק לבם אל אדני

Yirmiyahu, оплакуючи Єрусалим, каже, що серця його мешканців взивали до Б-га, і закликає мур Сіону плакати вдень і вночі. Альтер Ребе використовує цей вірш, говорячи про крик, що йде із самого серця. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Lamentations 2:18 כ"ח: איכה

צעק לבם אל-אדני חומת בת-ציון הורידו דמעה יומם ולילה אל-תתני פוגת לך אל-תדם בת-עינך:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איכה ב, יח.

АБЗАЦ 19

72

וישתה וישכח רישו

Мати царя Лемуела: нехай гіркий душею «p'e і забуде свою бідність», і більше не згадує про свою працю. Гіркота душі — це і є це вино, яке змушує людину забути про свої земні турботи. (контекст: Танах Стейнзальца)

Proverbs 31:7 ט"ז: משלי

ישתה וישכח רישו ועמלו לא יזכר-עוד:

Let him drink, and forget his poverty, and remember his misery no more.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73

וכמאמר רבן יוחנן בן זכאי

Перед смертю Рабан Йоханан бен Заккай благословив своїх учнів, щоб їхній трепет перед Небесами був таким самим, як їхній страх перед людьми. Альтер Ребе використовує ці слова, щоб показати, наскільки прихованим був Б-г від людини.

Berachot 28b:8-9 כ"ח:ב-ח: ת"כ ברכות

וכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקר. כיון שראה אותם התחיל לבכות. אמרו לו תלמידיו: "גר ישראל, עמוד הימני, פטוש

החזק", מפני מה אתה בוכה? אמר להם: אילו לפני מלך כשר ודם היו מוליכין אותי, שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני — אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני — אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון, אף על פי כן הייתי בוכה, ועכשיו שמוליכים ...

When Rabban Johanan b. Zakkai was ill, his disciples went in to visit him. On beholding them, he began to weep. His disciples said to him, "O lamp of Israel, right-hand pillar, mighty hammer! Wherefore dost thou weep?" He replied to them, "If I was being led into the presence of a human king who to-day is here and tomorrow in the grave, who if he were wrathful against me his anger would not be eternal, who if he imprisoned me the imprisonment would not be everlasting, who if ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות כח, ב.

АБЗАЦ 20

74

שויה דלכא — וכל התפלות ובקשות הם מסודרים עדין

У рукописі немає слів «і всі молитви та прохання побудовані саме так»; у примітці висловлено припущення, що їх міг додати Цемах Цедек.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכך 1174 ליתא. אולי זהו הוספת כ"ק הצ"צ.

75

מאור פני מלך

Прислів'я Шломо: «У світлі обличчя царя — життя», адже прихильність царя означає життя й благословення. Душа гірко переживає через свою віддаленість від цього світла. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 16:15 ט"ו:ט"ו משלי

באור-פני-מלך חיים ורצונו כעב מלקושה:

In the light of the king's countenance is life; And his favour is as a cloud of the latter rain.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76

ויהי שפל רוח מאד

У розділах 29-30 Танії пояснюється, як людина має скрушити своє грубе серце й стати справді смиренною духом, зокрема вважаючи себе нижчою за інших; саме такого смирення вимагають і тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

כמ"ש בתניא פי כט-ל.

АБЗАЦ 21

77

וירא אלקים את האור . . כי טוב הוא לגנוז

У день один творіння: «Б-г побачив світло, що воно добре, і відділив світло від темряви». Мудреці тлумачать слово «добре» як вказівку на те, що світло слід було

приховати для праведників. (контекст: Танах Стейнзальца)

בראשית א:ד' Genesis 1:4

וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת־הָאֹר וַיֵּבְדֵּל אֱלֹקִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

And G-d saw the light, that it was good; and G-d divided the light from the darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

חגיגה י"ב א:י"א-10:12a Chagigah

ולמי גנוז — לצדיקים לעתיד לבא, שנאמר: "וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב", ואין "טוב" אלא צדיק, שנאמר: "אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב". כִּיּוֹן שָׂרָא אֹר שְׁגִנּוּ לַצַּדִּיקִים שְׁמִי, שְׁנָאֲמַר: "אֹר צַדִּיקִים יִשְׁמַח".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית א, ד. חגיגה יב, א.

78 בקשתי את שאהבה נפשי וגו' אחזתיו . . ואל חדר הורתי

Кохана, сама вночі, шукає свого коханого: «Я шукала того, кого кохає моя душа». Це прочитується як пошук душею Б-га. (контекст: Танах Стейнзальца)

שיר השירים ג:א' Song of Songs 3:1

עַל־מִשְׁכְּבִי בַלַּיְלוֹת בִּקְשָׁתִי אֶת שְׁאֵהְבָה נַפְשִׁי בִּקְשָׁתִי וְלֹא מָצָאתִי:

By night on my bed I sought him whom my soul loveth; I sought him, but I found him not.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ג, א. ד.

79 אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי

Знайшовши свого коханого, кохана тримає його й не відпускає, аж поки не приведе його до дому своєї матері — місця, де її було сформовано. Альтер Ребе тлумачить дім i кімнату як Письмову та Усну Тору. (контекст: Танах Стейнзальца)

שיר השירים ד:ד' Song of Songs 3:4

כַּמְעַט שֶׁעֲבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי אֶת שְׁאֵהְבָה נַפְשִׁי אֲחֻזְתִּיו וְלֹא אֲרַפְּנוּ עַד־שֶׁהֵבִיאתִיו אֶל־בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֹדֶר הַוָּרְתִּי:

Scarce had I passed from them, When I found him whom my soul loveth: I held him, and would not let him go, Until I had brought him into my mother's house, And into the chamber of her that conceived me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 אבזאצ

80

כוס ישועות אשא

Врятований псалмоспівець дякує: «Піднесу чашу спасіння i прикличу Ім'я Б-га (Гавая)», підносячи чашу вина на знак подяки. Чаша — це посудина, що містить вино, як Тора містить світло. (контекст: Танах Стейнзальца)

תהילים קט"ז:13 Psalms 116:13

כּוֹס־יִשְׁעוֹת אֶשָּׂא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא:

I will lift up the cup of salvation, And call upon the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קטז, יג.

81

להיות לו דירה בתחתונים

Мідраш навчає, що Б-г бажав мати оселю серед нижніх світів (dīra бетхтонім). Альтер Ребе робить це метою служіння людини.

Midrash Tanchuma, Nasso 16:1א"ט:16 Midrash

... בָּאתִי לִגְנוֹי אַחוּתִי כֶּלָּה (שה"ש ה, א). אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן, בִּשְׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, נִתְאַוָּה שְׂיָהָא לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים כְּמוֹ שֵׁשׁ בְּעֵלְיוֹנִים. בָּרָא אֶת הָאָדָם וְצִוָּה אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ: מִכָּל עֵץ הֵגֵן אָכַל תֹּאכַל, וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ (בראשית ב, טז-יז). וְעָבַר עַל צִוּיוֹ. אָמַר לָקַה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּךְ הָיִיתִי מִתְאַוָּה שְׂיָהָא לִי דִירָה בְּתַחְתּוֹנִים כְּמוֹ שֵׁשׁ לִי בְּעֵלְיוֹנִים, וְדָבָר אֶחָד צִוִּיתִי אוֹתָהּ וְלֹא שָׁמְרָת אוֹתוֹ. מִדָּ סֵלַק הַקָּדוֹשׁ ...

(Numb. 7:1), "So it came to pass on the day that Moses had finished." Rav says, "Every place where it is stated, 'So it came to pass (wayehi),' [is referring to] something new"; but R. Simeon says, "Every place where it says, 'So it came to pass (wayehi)' [is referring to] something which existed, has ceased [to exist] for a long time, and has returned to be as it was. 5:7. This text is related (to Cant. 5:1), "When I come to my garden, my sister bride." R. Samuel bar ...

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Townsend 1989 translation of Midrash Tanhuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY)

23 אבזאצ

82

ולא זכר שר המשקים את יוסף

Подальше обговорення Цемах Цедеком того, як чашник забув Йосефа.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פ' עקב ע' תקטו.

83

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו

«Та головний виночерпій не згадав Йосефа i забув про нього». Тут це прочитується як молитва, що забуває про мету — приносити насолоду Б-гові.

בראשית מ"ב:23 Genesis 40:23

וְלֹא־זָכַר שְׂרֵי־הַמִּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחוּ:

Yet did not the chief butler remember Joseph, but forgot him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84

ויהי מקץ

«I сталося наприкінці двох років днів»: у простому значенні — через два повні роки. Тут це прочитується як кінець, не дай Б-г, Тори в житті людини. (контекст: Танах Стейнзальца)

בראשית מ"א:1 Genesis 41:1

וַיְהִי מִקְצָן שְׁנָתִים יָמִים וּפְרַעַה חָלַם עֲמֵד עַל־הַיָּאֵר:

And it came to pass at the end of two full years, that Pharaoh dreamed: and, behold, he stood by the river.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 שהוא להרבות תענוג

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

עי לקמן מד, א.

86 בחי' שנתים ימים כמ"ש ואהיה שעשועים יום יום

Цемах Цедек обговорює там значення вислову «два роки днів».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת מקץ שלט, א. סה"מ תרל"ה ע' לו "כי מקור יחוד ו"ה בחי' שנתיים הוא ע"י יחוד י"ה יום יום".

87 ואה"י שעשועים יום יום

Мудрість (Хохма), Тора, говорить про себе до створення: «Я була біля Нього... Я була Його вітхою день у день». Мудреці тлумачать слова йом-йом (день у день) як два дні Б-га, адже «тисяча років в очах Твоїх — мов один день» (Тегілім 90:4). (контекст: Танах Стейнзальца)

משלי ח:30 Proverbs 8:30

ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל-עת:

Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight, Playing always before Him,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ח, ל.

88 אלפים שנה קדמה התורה לעולם

Мідраш навчає, що Тора передувала світові на дві тисячі років, спираючись на слова «день у день», адже один день Б-га — це тисяча років.

Midrash Tehillim 90:7: מדורש תהילים צ:7

תשב אנוש עד דכא. אמר רבי אבהו גדולה תשובה שקדמה לבריאת עולם שנאמר בטרם הרים יולדו תשב אנוש עד דכא. א"ר הונא בשם ריש לקיש אלפים שנה קדמה תורה לברייתו של עולם שנאמר (שם ל) ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים יום יום. ויומו של הקב"ה אלף שנה שנאמר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול:

OYW (Public Domain)

Bereshit Rabbah 8:2: בראשית רבה ח:2

... היום של ששי שואל של חמישי וכו', עד לראשון למי היו שואלין? לא לתורה, שקדמה לברייתו של עולם! דאמר רבי שמעון בן לקיש: שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם, הדא הוא דכתיב (משלי ח): ואהיה אצלו אמן וגו'. ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים, דכתיב: כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. הוי, הזאת ידעת מני עד וגו'. התורה יודעת מה קודם לברייתו של עולם, אבל אתה אין לך עסק לדרוש, אלא (איוב כ): מני שים אדם עלי ארץ. ר' אלעזר בשם בן סירא אמר: בגדול ממך אל ...

Rav Hama bar Hanina began: "Have you known this from [oldest times?]" (Job 20:4). Rav Hama bar Hanina said: This is analogous to a city that received its supplies by donkey drivers. They would ask one another: 'What is the price of

יהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם וגו'

grain in the province today?' The Friday ones would inquire of the Thursday ones; the Thursday ones of the Wednesday ones; the Wednesday ones of the Tuesday ones; the Tuesday ones of the Monday ones; the Monday ones of the Sunday ones. The Sunday one, whom would he ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar II, 49a: זח"ב מט, א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א. — הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בסה"מ תשי"ח ע' 272.

89 אלפים שנה קדמה התורה לעולם

Танхума також навчає, що Тора передувала світові на дві тисячі років.

Midrash Tanchuma, Vayeshev 4:2: מדרש תנחומא, וישב ד:2

... אף כה, אמר אדם לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, על שלא בראת עולמך קדם שני אלפים שנה, היתה תורה אצלך אמן, שפך קתיב: ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח, ל), שני אלפים שנה, וכתיב כה, זאת התורה אדם כי ימות באהל (במדבר יט, יד). אלולי שהתקנת מות לבריות, היית כותב כה כה. אלא באת לתלות בי את העלילה. הוי, נורא עלילה על בני אדם.

Adam was created on the sixth day, and He informed him in a roundabout way that He had brought death into the world, as it is said: For in the day that thou eatest thereof, thou shalt surely die (Gen. 2:12). To what may this be compared? It may be compared to a man who wished to divorce his wife. Before he enters his home, he writes out the divorce document and then enters the house with the divorce document in his hand. He then seeks a circuitous way to ...

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

АБЗАЦ 24

90 כמ"ש בתיקונים

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

בהקדמה (פתח אליהו).

91 ופרעה חולם

«I фараонові снилося». Тут це читається як одкровення під час молитви, яке виявляється лише уявою, наче сон.

בראשית מ"א:1 Genesis 41:1

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם ונהנה עמד על-הנָהָר:

And it came to pass at the end of two full years, that Pharaoh dreamed: and, behold, he stood by the river.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 3 молитви Елиягу («Песах Елиягу») у вступі до «Тікку-ней Зоар»: Б-г мудрий, але не мудрістю, яку можна пі-

знати. Альтер Ребе зіставляє мудрість (Хохма) і розуміння (Bina) з Письмовою та Усною Торою.

Tikkunei Zohar 17b:2 חזק ייז ב:ב

וכל ספירין כל חד אית ליה שם ידיע. ובהון אתקריאו מלאכיא. ואנת לית לך שם ידיע. דאנת הוא ממלא כל שמהן. ואנת הוא שלימו דכלהו וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

АВЗАЦ 25

93

שבוע פרות הטובות

Йосеф тлумачить сон фараона: «Сім добрих корів — це сім років». Тут це слід розуміти як добрі почуття під час молитви. (контекст: Танах Стейнзальца)

Genesis 41:26 ראשית מ"א:כ"ו

שָׁבַע פָּרוֹת הַטֹּבֹת שִׁבְעַת שָׁנִים הָנָה וְשָׁבַע הַשָּׁפְלִים הַטֹּבֹת שִׁבְעַת שָׁנִים הָנָה הַלּוֹם אֶחָד הוּא:

The seven good kine are seven years; and the seven good ears are seven years: the dream is one.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94

שבוע פרות אחרות ותאכלנה

Уві сні фараона сім інших корів, потворних і худих, виходять із Нілу після гладких корів і з'їдають їх. Тут це слід розуміти як погані почуття, що поглинають добрі. (контекст: Танах Стейнзальца)

Genesis 41:3-4 ראשית מ"א:ג-ד

וְהִנֵּה שִׁבְעַת פָּרוֹת אַחֲרוֹת עָלוּת אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיָּאֵר רָעוֹת מְרָאָה וְדָקוֹת בָּשָׂר וְתַעֲמֻמָּה אֵצֶל הַפָּרוֹת עַל־שִׁפְתֵי הַיָּאֵר: וְתֹאכְלֶנָּה הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמְרָאָה וְדָקוֹת הַבָּשָׂר אֶת שִׁבְעַת הַפָּרוֹת יַפֹּת הַמְרָאָה וְהַבְּרִיאָה וַיִּיקֶץ פְּרָעָה:

And, behold, seven other kine came up after them out of the river, ill favoured and lean-fleshed; and stood by the other kine upon the brink of the river. And the ill-favoured and lean-fleshed kine did eat up the seven well-favoured and fat kine. So Pharaoh awoke.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95

ולא נודע כי באו אל קרבנה

Фараон каже Йосефу, що після того, як худі корови з'їли гладких, ніхто не міг здогадатися, що вони їх з'їли: вони виглядали такими ж поганими, як і раніше. Альтер Ребе застосовує це до світла молитви, що зникає без сліду. (контекст: Танах Стейнзальца)

Genesis 41:21 ראשית מ"א:כ"א

וְתִבְאֵנָה אֶל־קִרְבָּנָהּ וְלֹא נֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבָּנָהּ וּמְרָאִיהֶן רַע כְּאִשָּׁר בַּתְּחִלָּה וְאִיקֶץ:

And when they had eaten them up, it could not be known that they had eaten them; but they were still ill-favoured as at the beginning. So I awoke.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96

בתחתונים ואז

У рукописі додається: «серед нижніх світів, і він увесь день прагне, а тоді».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוכ 633: "בתחתונים וכל היום הוא משתוקק ואז.

97

שאין רע יורד מלמעלה

Мідраш навчає, що згори не сходить жодне зло. Альтер Ребе робить із цього висновок, що в тому, що здається поганим, приховане добро.

Bereshit Rabbah 51:3 ראשית רבה נ"א:ג

גפרית ואש הה"ד (תהלים יא) ימטר על רשעים פחים אש וגפרית וגו' פחים גומרים ומצדין אש וגפרית א"ר יודן מפני מה אדם מריח ריח גפרית ונפשו סולדת עליו למה שהיא יודעת שהיא נידונה בה לע"ל שנאמר מנת כוסם ר' ישמעאל בר נחמן משום ר' יונתן כפיילי פיטרין לאחר המרחץ א"ר חנינא אין דבר רע יורד מלמעלה אתיבון והכתיב (תהלים קמח) אש וברד שלג וקיטור אמר להם רוח סערה היא שהיא עושה דברו מילתא דר"ש בן לקיש פליגא אהא דא"ר חנינא בן פזי (דברים כח) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב ...

"Brimstone and fire" – that is what is written: "He will rain upon the wicked burning coal [pahim], fire and brimstone..." (Psalms 11:6). "Pahim" – [this means both] coals and traps. "Fire and brimstone" – why is it that when a person smells brimstone his soul becomes unsettled? It is because it knows that it will be sentenced with it in the future, as it is stated: "[Fire and brimstone...] will be their lot [menat kosam]" (Psalms 11:6). Rabbi Yishmael bar Nahman in the name of Rabbi Yonatan: Like a ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"ר נא, ה. להלן לב, א.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); En Jacob, translated by SH Glick, 1916 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Townsend 1989 translation of Midrash Tanhuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY); OYW (Public Domain); Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою IIII (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/1/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок